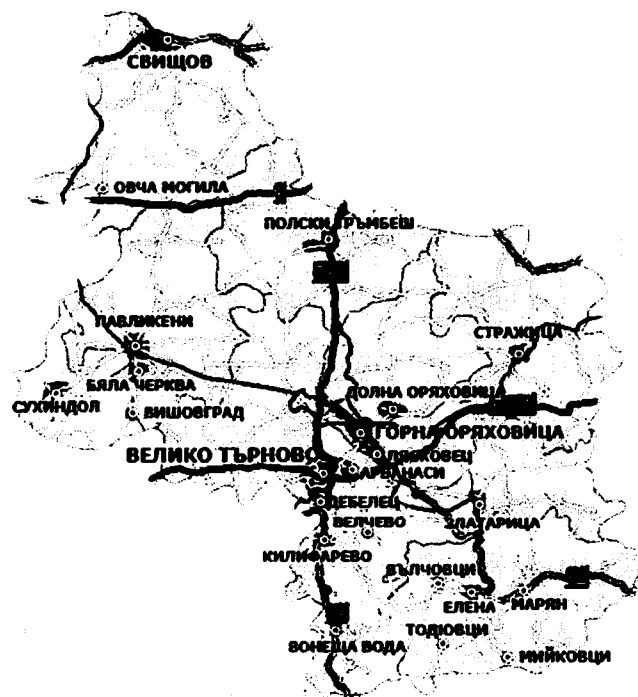

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците

(2017 – 2018)

Област Велико Търново

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

УТВЪРДИЛ:

ПРОФ. Д-Р ЛЮБОМИРА ИВАНОВА
Областен управител на
област Велико Търново

Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017-2018) е съгласувана от Областен съвет за развитие на област Велико Търново с решение № 1/юли 2017 г.

СЪГЛАСУВАЛ:

ИНЖ. РОЗАЛИЯ ЛИЧЕВА
Началник на Регионално управление
на образованието - Велико Търново

Съдържание:

Раздел А: Контекст и анализ на потребностите от подкрепа

1. Контекст	5
1.1. Предистория: как е създадена стратегията.....	5
1.2. Обхват на стратегията.....	5
1.3. Съответствие с други стратегически документи.....	6
2. Анализ на потребностите от подкрепа на територията на област Велико Търново	7
2.1. Въведение.....	7
2.2. Състояние на образователната структура в област Велико Търново.....	8
2.3. Работа с талантиливи и даровити деца и ученици.....	19
2.4. Работа с деца и ученици със специални образователни потребности.....	20
2.5. Изводи.....	30

Раздел Б: Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново

3. Описание на предизвикателствата	31
4. Стратегически цели	33
5. Мерки и дейности за постигане на стратегическите цели	33
5.1. Мерки и дейности към Стратегическа цел 1.....	33
5.2. Мерки и дейности към Стратегическа цел 2.....	39
5.3. Мерки и дейности към Стратегическа цел 3.....	41
5.4. Мерки и дейности към Стратегическа цел 4.....	41
5.5. Мерки и дейности към Стратегическа цел 5.....	42
5.6. Мерки и дейности към Стратегическа цел 6.....	44
6. Ключови индикатори за постигане целите на областната стратегия	46

Раздел В: Координация и публичност

7. Координация на стратегията	47
8. Комуникационна програма	47
8.1. Цели и задачи на комуникационната програма.....	47
8.2. Изпълнение на комуникационната програма.....	50

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Използвани съкращения (абривиатури)

ДГ	Детска градина
ЕПЛР	Екип за подкрепа за личностно развитие
ЗПУО	Закон за предучилищното и училищното образование
МКБППМН	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МС	Министерски съвет
НУ	Начално училище
ОЗД	Отдел „Закрила на детето”
ОУ	Основно училище
ПГ	Професионална гимназия / профилирана гимназия
ПУ	Помощно училище
РЕПЛР	Регионален екип за подкрепа за личностно развитие
РУО	Регионално управление на образованието
РЦПППО	Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование
СОП	Специални образователни потребности
СУ	Средно училище
ЦОП	Център за обществена подкрепа
ЦПЛР	Център за подкрепа за личностно развитие
ЧПГ	Частна профилирана гимназия

Раздел А: Контекст и анализ на потребностите от подкрепа

1. Контекст

1.1. Предистория: как е създадена стратегията

С влизането в сила на Закона за предучилищното и училищното образование (Обн., ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.) беше въведено изискването за разработване на областни стратегии за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

В чл. 196, ал. 1 от ЗПУО е регламентирано, че областният управител организира разработването на стратегията въз основа на анализ на потребностите от подкрепа във всяка община на територията на областта, а самата стратегия трябва да включва и описание на предизвикателствата, стратегическите цели и необходимите дейности в областта на подкрепата.

Във връзка с изпълнение изискванията на чл. 196, ал. 2 от ЗПУО, със заповед на Областен управител на област Велико Търново беше сформирана Комисия за разработване на Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Велико Търново, в която бяха включени представители на всички общини от областта, Регионално управление на образованието, Регионална здравна инспекция, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, представители на неправителствени организации, работещи в сферата на приобщаващото образование и представител на Министерството на младежта и спорта.

Анализите на потребностите от подкрепа във всяка община бяха разработени от съответните общински администрации. Тези анализи се приемат от общинските съвети по предложение на кмета на съответната община.

Разработената Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на област Велико Търново (2017 - 2018) е утвърдена от Областен управител на област Велико Търново след съгласуването ѝ с Областен съвет за развитие на област Велико Търново и Регионално управление на образованието – Велико Търново.

1.2. Обхват на стратегията

Времеви обхват

В съответствие с изискванията на Закона за предучилищното и училищното образование, Областната стратегия обхваща период от 2 години – от 2017 до 2018 година.

Географски обхват

Стратегията задава както областната рамка, така и параметрите на подкрепа във всички общини на територията на област Велико Търново.

1.3. Съответствие с други стратегически документи

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018) е разработена в унисон с принципите на:

- ❖ **Документи на национално ниво, като:**
 - Национална стратегия за насърчаване и повишаване на грамотността;
 - Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система;
 - Стратегия за образователна интеграция на деца и ученици от етнически малцинства;
 - Национална стратегия за детето;
 - Национална програма за закрила на детето.

- ❖ **Документи на областно и общинско ниво в област Велико Търново, като:**
 - Областна стратегия за развитие на област Велико Търново;
 - Областна стратегия за интегриране на ромите в област Велико Търново;
 - Общински планове за развитие;
 - Общински програми за закрила на детето.

2. Анализ на потребностите от подкрепа на територията на област Велико Търново

2.1. Въведение

Законът за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) определя образованието като национален приоритет, чието реализиране се гарантира с прилагането на основополагащи принципи:

- запазване и развитие на българската образователна традиция;
- равен достъп до качествено образование и приобщаване на всяко дете и на всеки ученик;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация в процеса на предучилищното и училищното образование;
- ориентираност към мотивацията и интереса на детето/ученика, към способността му да прилага усвоените компетентности на практика и към възрастовите и социалните промени в живота му;
- хуманизъм и толерантност;
- съхраняване на културното многообразие и приобщаване чрез българския език и традиции;
- иновативност и ефективност в педагогическите практики въз основа на научна обосновааност и прогнозиране на резултатите от иновациите;
- прозрачност на управлението и предвидимост на развитието на предучилищното и училищното образование;
- гъвкава организация на образователния процес;
- самостоятелност при провеждане на образователни политики;
- самоуправление и децентрализация;
- ангажираност на държавата, общините, юридическите лица с нестопанска цел, работодателите, родителите и всички други заинтересовани страни с проблемите на образованието чрез диалог между тях.

ЗПУО внася ново качество в българското образование, регламентиращо приобщаващото образование като неизменна част от правото на образование и въвежда осигуряването на условия за предоставяне на подкрепа за личностно развитие на децата, както обща така и допълнителна.

Подкрепата за личностно развитие в системата на предучилищното и училищното образование, осъществявана от образователните институции (детски градини, училища, центрове за подкрепа на личностното развитие, специализираните обслужващи звена), се основава на самостоятелно разработени и прилагани политики, чиито основни принципи са:

- развитие на училищната общност, съгласно идентифицираните цели и дейности;
- изграждане на позитивен организационен климат чрез създаване на условия за сътрудничество, ефективна комуникация и отношения на доверие и загриженост към всички участници в образователния процес;
- утвърждаване на позитивна дисциплина, върху основата на мерки и подходи, гарантиращи изслушване на детето/ученика, осъзнаване на причините за проблемното му поведение и предоставяне на възможност за усвояване на добри поведенчески модели спрямо себе си и останалите.

Подкрепата за личностно развитие се предоставя на всяко дете/ ученик, като осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията му в съответствие с индивидуалните образователни потребности.

Основен принцип на ЗПУО е подкрепата за детето/ученика да се осъществява най-близо до мястото, където живее и учи.

2.2. Състояние на образователната структура в област Велико Търново

2.2.1. Състояние на областната мрежа от детски градини и училища

През учебната 2016/2017 година образователната система в област Велико Търново е представена от:

- 75 детски градини (ДГ);
- 17 средни училища (СУ);
- 44 основни училища (ОУ);
- 1 спортно училище;
- 3 профилирани гимназии (ПГ);
- 16 професионални гимназии (ПГ);
- 1 частна профилирана гимназия (ЧПГ);
- 2 помощни училища (ПУ);
- 6 начални училища (НУ).

Тяхното разпределение по отделните общини от област В. Търново е както следва:

Община Велико Търново

- 21 детски градини, от които 3 с яслени групи и 1 детска градина с филиал;
- 4 средни училища;
- 13 основни училища, от които 4 средищни;
- 1 спортно училище;
- 3 профилирани гимназии;
- 5 професионални гимназии - държавни;
- 1 частна профилирана гимназия;
- 1 частно начално училище;
- 2 помощни училища.

Община Горна Оряховица

- 12 детски градини, от които 2 с яслени групи, 1 със седмична организация на дейността и 3 детски градини с филиали;
- 2 средни училища;
- 9 основни училища, от които 2 средищни;
- 6 професионални гимназии, от които 2 общински и 4 държавни.

Община Елена

- 5 детски градини;
- 1 средно училище, средищно;
- 3 основни училища, от които 1 средищно и защитено едновременно;
- 1 начално училище, средищно.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Община Златарица

- 4 детски градини;
- 1 средно училище;
- 2 основни училища, средищни, от които 1 защитено;
- 1 професионална гимназия.

Община Лясковец

- 7 детски градини;
- 1 средно училище, средищно;
- 1 основно училище, средищно;
- 2 начални училища.

Община Павликени

- 10 детски градини;
- 1 средно училище;
- 5 основни училища;
- 1 професионална гимназия.

Община Полски Тръмбеш

- 3 детски градини с по 1 филиал;
- 1 средно училище, средищно;
- 3 основни училища.

Община Свищов

- 8 детски градини;
- 3 средни училища;
- 5 основни училища;
- 2 професионални гимназии.

Община Стражица

- 4 детски градини;
- 2 средни училища;
- 3 основни училища;
- 2 начални училища;
- 1 професионална гимназия.

Община Сухиндол

- 1 детска градина;
- 1 средно училище.

В началото на учебната 2016/2017 година в общинските училища на територията на община Велико Търново се обучават 6965 ученици в дневна форма на обучение и 169 деца в ПГ. Децата, които посещават детска градина са 2501, с 6 по-малко от предходната учебна година, когато са били 2495 деца. Децата със специални образователни потребности в началото на 2016/2017 година в общинските училища са 132, а децата в детските градини са 22. Процентът ученици със СОП в общинските училищата е 2%, а в детските градини 0,09 %.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

В общинските училища на територията на община Горна Оряховица се обучават 3127 ученици в дневна форма на обучение и 75 деца в ПГ. Децата, които посещават детска градина са 1261, с 47 по-малко от предходната учебна година, когато са били 1308 деца. Децата със специални образователни потребности в общинските училища са 68, а децата в детските градини са 5. Процентът ученици със СОП в общинските училищата е 2,175 %, а в детските градини 0,396 %.

В началото на учебната 2016/2017 година в общинските училища на територията на община Елена се обучават 844 ученици в дневна форма на обучение, от които 16 в ПГ в ОУ „Отец Паисий“ с. Майско. Децата, посещаващи детска градина са 238. Децата със специални образователни потребности в общинските училищата са 30 /3,55%/, а децата в детските градини – 3 /1,26%/.

В общинските училища на територията на община Златарица се обучават 494 ученици и 136 деца в ПГ. Децата, които посещават детска градина са 136, с 4 повече от предходната учебна година, когато са били 132 деца. Децата със специални образователни потребности в общинските училищата са 15, а в детските градини няма такива. Процентът ученици със СОП в общинските училищата е 3 %.

В училищата на територията на община Лясковец се обучават 732 ученици, с 59 ученика по-малко от учебната 2015/2016 година /791 ученици/. Децата, които посещават детска градина са 363, с 25 деца по-малко от предходната учебна година, през която са били 388 деца. Децата със специални образователни потребности в началото на 2016/2017 година в училищата са 25, колкото са били в предходната учебна година; децата със СОП в детските градини са 2, а през предходната учебна година са били 3 деца. Процентът на ученици със СОП в училищата е 3,41 %, в детските градини е 0,55 % спрямо общия брой ученици в училищата и деца в детските градини, а общо децата със СОП съставляват 2,46 % от младото население в образователната система на община Лясковец.

През учебната 2016/2017 година в община Павликени се провежда обучение на 1871 ученици, а децата, които посещават детска градина са 546. Учениците със специални образователни потребности са 75, като представляват 4,01%, а децата в детските градини със СОП са 6, което е 1,099%.

В община Полски Тръмбеш се обучават 1075 ученици в дневна форма на обучение и 129 деца в ПГ. От тях със специални образователни потребности са 26 ученика или 2,16%. Децата, които посещават детска градина са 255, като със специални образователни потребности е 1 дете или 0,39%.

В началото на учебната 2016/2017 година в общинските училищата на територията на община Свищов се обучават 2399 ученици в дневна форма на обучение и 56 деца в ПГ. Децата, които посещават детска градина са 792, с 86 по-малко от предходната учебна година, когато са били 878 деца. Децата със специални образователни потребности в началото на учебната година в общинските училищата са 41, а децата в детските градини са 5. Процентът ученици със СОП в общинските училищата е 1,7 %, а в детските градини е 0,6 %.

В община Стражица се обучават 1202 ученици, от които 32 със СОП или 2,66%. Детска градина посещават 456 деца, от които 1 със СОП, което в процентно изражение е 0,219%.

В община Сухиндол се обучават 198 ученика, а детска градина посещават 46 деца. В общината няма ученици и деца със СОП.

В държавните училища на територията на област Велико Търново през учебната 2016/2017 година се обучават 3738 ученици, като 15 от тях са със специални образователни потребности /0,40%/.

2.2.2. Центрове за подкрепа за личностно развитие на територията на област Велико Търново

В началото на учебната 2016/2017 година на територията на област Велико Търново функционира 5 центъра за подкрепа за личностно развитие. Те са базирани в градовете Велико Търново, Горна Оряховица, Елена, Павликени и Стражица.

В община Велико Търново функционира Център за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР-ОДК). Той осъществява общинската политика за осигуряване на обща подкрепа за личностно развитие на децата и учениците от 5 до 18 годишна възраст в общината, като организира и провежда дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, глобалното, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В ЦПЛР-ОДК се обучават и подготвят повече от 750 деца в следните области:

Област „Наука и технологии”, включващ:

❖ Хуманитарно обществен профил:

- история на родния край (етнология);
- гражданско образование в духа на ООН;
- екскурзоводство.

❖ Приложно технически профил:

- технологии и предприемачество.

Област „Изкуства” включващ профили:

❖ Изобразително и приложно изкуство

❖ Танцово изкуство:

- танцов състав;
- модерен балет.

❖ Музикално изкуство:

- народен хор;
- народен оркестър;
- вокално пеене.

Персоналът на ЦПЛР-ОДК наброява 11.5 лица – 8.5 педагогически персонал и 3 щ. бр. непедagogически персонал. В дейността на ЦПЛР-ОДК са ангажирани и 2-ма външни лектори.

Центърът за подкрепа за личностно развитие – Горна Оряховица осъществява следните дейности:

- подпомага интелектуалното, емоционалното и физическото развитие, както и социалната реализация на децата и учениците в съответствие с възрастта, потребностите, способностите и интересите;
- съдейства за ранното откриване на заложите на децата и учениците, стимулира познавателните интереси и творческите способности и насърчава тяхното развитие и реализация;
- подпомага професионалната насоченост и придобиването на компетентности, необходими за успешна личностна и професионална реализация;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- подпомага формирането на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот;
- изгражда у децата навици за здравословен начин на живот, устойчивост и неподатливост на вредни влияния и рискови фактори, на които са изложени;
- съдейства за придобиване на компетентности за разбиране и прилагане на принципите на демокрацията и правовата държава, на човешките права и свободи, на активното и отговорно гражданско участие;
- съдейства за формирането на толерантност и уважение към правата на децата, учениците и хората с увреждания;
- подпомага познаването на националните, европейските и световните културни ценности и традиции и формира приобщаване към националните и общочовешки ценности;
- осъществява информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете занимания по интереси и дейности за подкрепа за личностно развитие, за съдържанието и условията на работа в тях;
- организира колективни и индивидуални, постоянни и временни организационни педагогически форми и изяви на ученици на общинско, регионално и национално равнище;
- стимулира ученици и учители за постигнати високи резултати в провежданите учебни и творчески дейности;
- организира и координира национални и международни изяви на деца и ученици;
- разработва и участва в национални и международни проекти;
- участва със свои представители в национални и международни инициативи;
- съдейства за съхраняването и утвърждаването на българската национална идентичност;
- осъществява институционално взаимодействие с местна власт, училища и детски градини, ВУ, сродни организации, НПО, родителска общност.

Организационните форми на работа са динамични и отворени със свободен достъп и избор. В ЦПЛРсе обучават и подготвят повече от 300 деца в различни дейности, които се актуализират всяка година, съобразявайки се с желанията на родители и деца.

Персоналът на ЦПЛР наброява 8 лица – 6 педагогически персонал, от които 1 психолог и 1,5 щ. бр. непедagogически персонал. В дейността на ЦПЛРса ангажирани 4 външни лектори.

В Центъра за подкрепа за личностно развитие – Елена съгласно Решение № 159 / 24.11.2016 г. на Общински съвет Елена се извършват следните дейности:

- развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- кариерно ориентиране и консултиране;
- педагогическа и психологическа подкрепа;
- прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания.

За учебната 2016/2017 година са утвърдени следните форми:

- Кръжок по живопис;
- Кръжок по приложни изкуства;
- Група за български народни танци;
- Танцова формация за модерен балет;
- Кръжок по краезнание и етнография;
- Група за туризъм и туристически атракции;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- Кръжок по приложни изкуства за деца със СОП;
- Временни групи през ваканциите със занимания по футбол, занимателен отдих, изкуства в ОУ „Отец Паисий“ с. Константин.

През учебната 2016/2017 г. са се записали 109 деца и ученици в постоянните форми по интереси. В летните месеци в заниманията се включват 45 деца. Работи се и с 13 деца със СОП, съвместно с Дневния център за деца с увреждания – 13 в града и подкрепата се изразява в усвояване техниките на приложните изкуства. С част от творбите възпитаниците на Дневния център участват в организирани от Общината изложби по повод Коледа, Баба Марта, Великден, Деня на детето и др.

Съгласно разпоредбите на ЗПУО, както и Решение № 248/24.11.2016 г. на Общински съвет – Павликени, Общински детски комплекс – Павликени продължава дейността си като Център за подкрепа за личностно развитие - Павликени. Центърът за подкрепа на личностното развитие съдейства за ранното откриване на заложбите на децата и учениците, стимулира познавателните интереси и творческите способности и насърчава тяхното развитие и реализация. Осъществява информационна и консултантска дейност с ученици, учители и родители за видовете извънучилищни форми и дейности за подкрепа на личностното развитие. През учебната 2016/2017 година в ЦПЛР – Павликени са обхванати 154 деца в 12 групи, както следва:

- Школа „Тенис на корт” с ръководител Николай Цветков – 2 /две/ групи по 13 деца, които усвояват този спорт. Тренировките се провеждат ежеседмично в Спортна зала „Йордан Петров – Графа” гр. Павликени;
- Школа „Спортни танци” с ръководител Светозар Найденов – една група с 16 деца;
- Школа „Изобразително изкуство” с ръководител Татяна Трифонова – една група с 12 ученици. Школата подкрепя децата и учениците с изяви художествени умения и утвърждава техните способности за усвояване на техники в изобразителното изкуство. Учениците редовно участват в конкурси на местно, областно и национално ниво;
- Клуб „Художествено слово” с ръководител Лидия Владимирова – една група с 12 ученици. Учениците развиват своите творчески умения в изучаването на текстове, рецитация на стихове, правоговор и правилна дикция на говорене и четене. Клубът взема участия в радиопредавания по местното радио, участие в концерти, четене на приказки на децата от детските градини;
- Клуб „Приатели на детската книга” с ръководител Полина Галева – една група с 13 деца. Децата развиват творческия си потенциал като разучават текстове на детски приказки и ги пресъздават под формата на театър, като всяко дете участва в ролята, която му харесва;
- Състав „Детска вокална група” с ръководител Милка Филипова – една група с 14 деца. Децата от вокалната група се запознават с правилната певческа позиция и вокалната постановка, изграждат навици за възпроизвеждането и подражанието на песни от различните музикални стилове. Децата участват във всички общински концерти;
- Клуб „Творческа работилница” с ръководител Христина Фидосиева – една група от 12 деца със СОП;
- Клуб „Логоритмика” с ръководител Снежана Стефанова – една група от 12 деца със СОП.

Групите "Творческа работилница" и "Логоритмика" са сформирани от ученици със специални образователни потребности. Със заложените теми се цели развитие на личността на всяко дете в групова и индивидуална работа чрез средствата на изкуствата. За "Творческата работилница" се използват разнообразни художествени средства и методи -

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

природни материали, материали за рециклиране, глина, бои, флумастри, моливи, пастели, ножици, лепила. Децата имат възможността да изразят себе си, да развиват своето въображение, да творят и да обогатяват представите си за света. За "Логоритмика" се използват музикални инструменти, детски песни, стихчета, приказки, подвижни игри, мелодии и звуци от природа. Децата развиват чувство за темп и ритъм, подобрява се пространствената им ориентация, координацията и вниманието под формата на игра. Всички теми са обвързани с настоящите сезонни характеристики в природата, обичаи и празници. Дейностите се осъществяват в Ресурсния кабинет в ОУ „Св. Климент Охридски” гр. Павликени, който е познат като обстановка на децата. Според метеорологичните условия и заложените дейности – и на открито.

- Клуб „Работа с природни материали” с ръководител Марин Маринов – една група от 12 деца със СОП. Чрез заложените дейности децата развиват интелектуални и практически умения за разумното използване на природните ресурси и опазване на околната среда. Придобиват естетична култура чрез работа с природни материали и изработване на предмети от отпадъчни материали;
- Клуб „Аз и другите около мен” с ръководител Марин Маринов – една група от 12 деца със СОП. Тематиката на работата е свързана преди всичко с основни наименования като: моето име, моите приятели, празници и обичаи и тяхното значение. Дейностите се осъществяват в Центровете за настаняване от семеен тип;
- Младежки противопожарен отряд „Млад огнеборец” с ръководител Рени Велкова – една група с 13 ученици. Приложно-технически профил за умения на учениците в гасенето на пожари, акции по време на бедствия и аварии, оказване на първа медицинска помощ на пострадали и обща физическа подготовка. Тренировките се провеждат в Районна служба „Пожарна безопасност и защита на населението” гр. Павликени. Отрядът ежегодно участва в Областните състезания по гражданска защита „Бедствия и аварии” в гр. Велико Търново и в Областното състезание „Млади огнеборци” в гр. Полски Тръмбеш.

Център за подкрепа за личностно развитие – Стражица предоставя подкрепа чрез:

- проучване на интересите, способностите и компетентностите на децата и учениците и създаване на условия за тяхното пълноценно развитие и изява;
- организиране на образователна, творческа, спортна дейност за деца и ученици на общинско, областно, национално и международно равнище;
- подпомагане на професионалното ориентиране на учениците чрез стимулиране развитието на личностни качества, социални и творчески умения в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;
- организиране и провеждане на занимания в групи по интереси в областта на науките, технологиите, изкуствата, спорта, гражданското и здравното образование, както и за придобиване на умения за лидерство;
- участие в общински, областни, национални и международни проекти, програми и форуми;
- поощряване на деца и ученици с морални и материални награди за високи постижения в образователния процес и в изявите им в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта, както и за особен принос към развитието на институцията, която представляват;
- провеждане на ранно оценяване на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения;
- предоставяне на методическа помощ на учителите, провеждане на групова работа с ученици и работа със средата, в която е детето или ученикът – семейството,

връстниците, за превенция на насилието и за преодоляване на проблемното поведение на децата и учениците;

- мотивиране на децата и учениците за активно включване и участие в дейността на ОДК;
- осъществяване на превенция на обучителните затруднения и на комуникативните нарушения.

2.2.3. Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование - област Велико Търново

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – област Велико Търново (РЦПППО) е специализирано обслужващо звено в системата на предучилищното и училищно образование. Центърът извършва педагогически и методически дейности, свързани с провеждането на държавната политика за подкрепа на процеса на приобщаващото образование в област Велико Търново. Дейностите в детските градини и училищата в областта, в които участва Регионалният център, се осъществяват от работещите в него педагогически специалисти - ресурсни учители, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, психолози, учител на деца с нарушено зрение, сензорен терапевт.

През учебната 2016 – 2017 година РЦПППО – област Велико Търново осигурява допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности в 9 общини в област Велико Търново:

- **Община Велико Търново:** 9 детски градини, 9 основни училища, 2 средни училища, 3 професионални гимназии;
- **Община Горна Оряховица:** 3 детски градини, 5 основни училища, 2 средни училища, 3 професионални гимназии;
- **Община Лясковец:** 2 детски градини, 1 основно училище, 1 средно училище;
- **Община Златарица:** 1 основно училище, 1 средно училище;
- **Община Стражица:** 1 детска градина, 2 основни училища, 1 средно училище, 1 професионална гимназия;
- **Община Павликени:** 4 детски градини, 2 основни училища, 1 средно училище, 1 професионална гимназия;
- **Община Полски Тръмбеш:** 1 детска градина, 3 основни училища;
- **Община Свищов:** 2 детски градини, 4 основни училища, 2 средни училища, 1 професионална гимназия;
- **Община Елена:** 1 детска градина, 1 начално училище, 1 основно училище.

Общият брой деца и ученици със специални образователни потребности е 361, от които 231 момчета /64%/ и 130 момичета /36%/. В зависимост от вида увреждане/нарушение децата и учениците със специални образователни потребности са с:

- интелектуални затруднения – 95 деца/ученици /26%/:
 - лека степен на умствена изостаналост – 65 деца/ученици /18%/;
 - умерена степен на умствена изостаналост – 27 деца/ученици /8%/;
 - тежка степен на умствена изостаналост – 3 деца/ученици /1%/;
- емоционални и поведенчески разстройства – 25 деца /ученици /7%/;
- разстройства от аутистичния спектър – 33 деца/ученици /9%/;
- специфични нарушения за способността за учене – 149 деца/ученици /41%/;
- физически увреждания – 11 деца/ученици /3%/;
- сензорни увреждания - нарушен слух – 9 деца/ученици /3%/;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- сензорни увреждания - нарушено зрение – 8 деца/ученици /2%/;
- езиково-говорни нарушения – 22 деца/ученици /6%/;
- множество увреждания – 10 деца/ученици /3%/.

На децата и учениците със специални образователни потребности е осигурена допълнителна подкрепа, която включва:

- работа с ресурсен учител - 347 деца/ученици /96%/;
- работа с психолог – 45 деца/ученици /13%/;
- работа с логопед – 44 деца/ученици /12%/;
- работа с учител на деца с нарушено зрение – 12 деца/ученици /3%/;
- работа със сензорен терапевт – 10 деца/ученици /3%/.

Във връзка с чл. 190, ал.1 от ЗПУО, към РЦПППО – област Велико Търново е създаден Регионален екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности /РЕПЛР/. В състава му са включени ресурсен учител, психолог, логопед, рехабилитатор на слуха и говора и специален педагог. Ръководител на екипа е представител на Регионално управление на образованието, гр. Велико Търново.

Регионалният екип за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности изпълнява следните функции:

- въз основа на оценките на екипите за личностно развитие в детските градини и училища предлага на директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование да одобри или да не одобри предоставянето на допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности;
- въз основа на заявление на директора на съответната детска градина и училище извършва оценка на индивидуалните потребности, когато не може да се сформира екип и предлага на директора на регионалния център за подкрепа на процеса на приобщаващо образование да одобри или да не одобри предоставянето на допълнителна подкрепа на деца и ученици със специални образователни потребности;
- организира повторна оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности при несъгласие на родителя с оценката на екипа за личностно развитие в съответната детска градина или училище или с предложената допълнителна подкрепа;
- извършва оценка на индивидуалните потребности на децата и учениците със специални образователни потребности след заявление на родител за насочване за обучение в специалните училища – за обучение и подкрепа на ученици със сензорни увреждания - увреден слух или нарушено зрение;
- подпомага процеса на осигуряване на допълнителната подкрепа;
- предлага и организира при необходимост предоставянето на методическа подкрепа за работа с деца и ученици със специални образователни потребности на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие;
- информира родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със специални образователни потребности след VII и X клас;
- извършва преценка за обучението на ученика при промяна на формата на обучение на ученик със специални образователни потребности от дневна в индивидуална;
- отлага по обективни причини от задължително обучение в първи клас;
- изразява становище за насочване на деца и ученици със специални образователни потребности за обучение в изнесени групи и паралелки в центровете за специална образователна подкрепа.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование поддържа информация за:

- децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в детските градини и училищата на територията на област Велико Търново;
- децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават в специални училища за обучение и подкрепа на учениците със сензорни увреждания и в центровете за специална образователна подкрепа;
- ресурсни учители и другите специалисти, които осъществяват ресурсно подпомагане на децата и учениците със специални образователни потребности;
- всички помощници на учителя.

Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование провежда въвеждащо обучение на всички помощници на учителя, работещи с деца и ученици със специални образователни потребности.

Допълнителна подкрепа за личностно развитие се предоставя и на 99 деца и ученици със специални образователни потребности в училища, в които са назначени ресурсни учители и са сформирани пълни екипи за подкрепа за личностно развитие, съгласно чл. 188 от ЗПУО. Подкрепата се осъществява в 7 училища на територията на областа:

Община Велико Търново:

- ОУ „Патриарх Евтимий”, гр. Велико Търново – 14 деца/ученици;
- СУ „Вела Благоева”, гр. Велико Търново – 15 деца/ученици;
- СУ „Емилиян Станев”, гр. Велико Търново – 15 деца/ученици.

Община Свищов:

- СУ „Димитър Благоев”, гр. Свищов – 13 деца/ученици.

Община Стражица:

- СУ „Ангела Каралийчев”, гр. Стражица – 21 деца/ученици.

Община Елена:

- СУ „Иван Момчилов”, гр. Елена – 17 деца/ученици.

Община Лясковец

- НУ „Цани Гинчев”, гр. Лясковец – 4 деца/ученици.

В изброените образователни институции има назначени ресурсни учители в съответствие с изискваната за предоставяне на подкрепа за личностно развитие във връзка със ЗПУО.

В област Велико Търново допълнителна подкрепа за деца и ученици със специални образователни потребности се реализира и по проект „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие” в 1 детска градина и 3 училища, като общият брой е 66 деца/ученици:

- ДГ „Елена Грънчарова”, гр. Горна Оряховица – 1 дете/ученик;
- ОУ „Димитър Благоев”, гр. Велико Търново – 17 деца/ученици;
- ОУ „Климент Охридски”, гр. Павликени – 31 деца/ученици;
- СУ „Цанко Церковски”, гр. Полски Тръмбеш – 17 деца/ученици.

В община Велико Търново има и две помощни училища, в които се обучават 116 ученика и е предоставяна подкрепа за личностно развитие на ученици със специални образователни потребности:

- ПУ „Св. Теодосий Търновски”, гр. Велико Търново – 77 ученика;
- ПУ „Иван Вазов”, с. Ново село – 39 ученика.

В област Велико Търново децата и учениците със специални образователни потребности са общо 641, от които 396 момчета /62%/ и 245 момичета /38%/. В зависимост от вида увреждане/нарушение децата и учениците със специални образователни потребности са с:

- интелектуални затруднения – 223 деца/ученици /35%/:

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- лека степен на умствена изостаналост – 98 деца/ученици /15%/;
- умерена степен на умствена изостаналост – 96 деца/ученици /15%/;
- тежка степен на умствена изостаналост – 29 деца/ученици /4%/;
- дълбока степен на умствена изостаналост – 5 деца/ученици /1%/.
- емоционални и поведенчески разстройства – 41 деца /ученици /6%/;
- разстройства от аутистичния спектър – 49 деца/ученици /8%/;
- специфични нарушения за способността за учене – 223 деца/ученици /35%/;
- физически увреждания – 19 деца/ученици /3%/;
- сензорни увреждания - нарушен слух – 12 деца/ученици /2%/;
- сензорни увреждания - нарушено зрение – 8 деца/ученици /2%/;
- езиково-говорни нарушения – 32 деца/ученици /5%/;
- множество увреждания – 21 деца/ученици /3%/.

2.2.4. Други институции в област Велико Търново, предоставящи възможности за подкрепа на личностното развитие

На територията на община Велико Търново функционират Исторически музей с филиали, Художествена галерия, Младежки дом, Регионална библиотека и 38 народни читалища, МДТ „К. Кисимов”, Изложбени зали „Рафаел Михайлов”, ДКС „Васил Левски”. Всички те предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното музикално, театрално и танцово изкуство. 42 спортни клуба в община Велико Търново предоставят на децата и младите хора занимания със спорт - борба, хандбал, футбол, тенис, силов трибой, бокс, волейбол, баскетбол, лека атлетика, худ. гимнастика, шахмат, плуване и др.

На територията на община Горна Оряховица функционират Исторически музей с филиали в 2 от съставните селища, Художествена галерия, Младежки дом, Общинска библиотека и 15 народни читалища, в 13 от които има читалищни библиотеки. Всички те предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното музикално, театрално и танцово изкуство. 32 спортни клуба в община Горна Оряховица предоставят на децата и младите хора занимания със спорт - борба, акробатика, хандбал, футбол, армрестлинг, тенис, самбо, силов трибой, бокс, волейбол и др.

На територията на община Елена функционират общински исторически Музей на Възраждането, Градска библиотека, Школа по изкуствата с класове по пиано, акордеон и пеене. Официално регистрирани са спортни клубове по: футбол /2 бр./, борба, джудо, Туристическо дружество с няколко секции. Регистрирани са 19 читалища, като в повечето от тях съществуват и библиотеки.

В общинския център има обособен консултативен кабинет към МКБППМН, в който се оказва психологическа подкрепа на деца с противообществени прояви и техните родители. След приключен проект започва дейността си Младежки център, чието структуриране ще позволи разнообразяване на дейностите по развитие на интересите и осмисляне на свободното време на ученици и младежи.

В селата Константин и Майско са назначени двама здравни медиатори, чията задача е подпомагането на процеса на достъп до услуги в сферата на здравеопазването за хора и общности, нуждаещи се от здравна помощ, информация и подкрепа.

На територията на община Златарица функционират Исторически и Етнографски музей, Обществена библиотека и 7 народни читалища. Съществува и един спортен клуб за футбол за деца и младежи.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

На територията на община Лясковец функционират 6 читалища, 11 спортни клубове, от които седем футболни, един волейбол, един по хандбал, един по ориентиране и един по спортна гимнастика.

На територията на община Павликени функционират 19 народни читалища, 2 градски и 17 селски, които предоставят възможност на децата и учениците да развиват своите интереси в областта на музиката, танците, театралното и изобразителното изкуство. На територията на община Павликени има регистрирани 16 спортни клуба. Десет от тях развиват спортно-състезателна и тренировъчна дейност с деца и ученици, като по този начин изграждат и затвърждават здравословния начин на живот у подрастващите. Община Павликени разполага със спортна зала, футболни терени, тенис кортове, спортни площадки, фитнес на открито и покрит плувен басейн.

Петте спортни клуба в община Полски Тръмбеш предоставят възможност за активно занимание със спорт на децата и младите хора –футбол, тенис на маса, бадмингтон, баскетбол, плуване. Общинската библиотека и 14-те народни читалища предоставят възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и талант в самодейното музикално, театрално и танцово изкуство. Разнообразни форми на работа предлагат и читалищните библиотеки.

На територията на община Свищов функционират Исторически музей, Художествена галерия, Градска библиотека, Читалищна библиотека и 14 народни читалища, в 10 от които има читалищни библиотеки. 15-те спортни клуба в община Свищов предоставят на децата и младите хора занимания със спорт - борба, хандбал, футбол, тенис, самбо, карате и др.

На територията на община Стражица функционират 16 народни читалища, в които има читалищни библиотеки, Изложбена зала – Стражица, Общинска библиотека – Стражица. Три спортни клуба в община Стражица предоставят на децата и младите хора занимания със спортовете борба, хандбал и футбол.

На територията на община Сухиндол функционират библиотека към читалище „Трезвеност 1870” и 5 народни читалища с библиотеки към тях във всичките села на община Сухиндол. Спортният клуб в община Сухиндол предоставя на децата и младите хора занимания с футбол. В спортния салон на училището, младите хора имат възможност да тренират волейбол.

2.3. Работа с талантиливи и даровити деца и ученици

Дейностите в областта на науката, изкуството и спорта се осъществяват в клубовете и кръжоците в училищата, спортните клубове, читалищата, в центровете за подкрепа за личностно развитие и др.

В началото на учебната 2016/2017 година в училищата стартира изпълнението на проект „Развитие на способностите на учениците и повишаване на мотивацията им за учене чрез дейности, развиващи специфични знания, умения и компетентности (Твоят час)”.

По Национална програма на мерките за закрила на деца с изявени дарби от държавни и общински училища за 2016 г. от община Велико Търново са одобрени 7 деца с годишни стипендии на стойност 11340 лв.

Ежегодно в община Горна Оряховица се разработва Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изявени дарби в областта на науката, изкуството и спорта, която се приема от общински съвет. Стимулират се постижения на международно и национално ниво чрез еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет. По програмата за 2016 г. в община Горна Оряховица са стимулирани 85 ученици от общинските училища. Общата сума, усвоена по програмата възлиза на 9440 лв.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Община Елена също разработва всяка година Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта. Доказателство за таланта на еленските деца са спечелените конкурси, престижни класирания в олимпиади, спортни първенства и турнири. Грижата за откриване и поощряване на даровитите деца е обща и това започва от детските градини, където има сформирани групи по интереси. Общината ежегодно организира културни и спортни събития, в които се извяват ученици от петте училища. Утвърдилите се формати „Сцена на талантите“ и „Не на агресията“ привличат по над 200 участници. Танцовите формации „Балканджийче“, „Виктори“, „Кадифе“ и „Балкански ритми“ имат богата история и са неотменна част от културния живот на град Елена и общината.

За учебната 2015/2016 г. година над сто и двадесет деца от община Лясковец са класирани на международни, национални, регионални и областни състезания, конкурси и олимпиади.

В община Павликени се стимулира творческата изява на децата чрез организиране на конкурси, състезания, изложби, концерти. Създадени са условия за участия в общински, областни, национални и международни конкурси, състезания, фестивали. Работата с талантливите и даровити деца в свободното им време в областта на науката, изкуството и спорта се осъществява в клубовете в детските градини, училищата, спортните клубове и в Школата по изкуствата към НЧ „Братство-1884“ гр. Павликени. Целогодишно в Центъра за подкрепа за личностно развитие гр. Павликени се предоставя възможност на децата и младите хора да развиват своите интереси, способности и таланти.

В община Стражица се стимулират постижения на областно, национално и международно ниво чрез еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет. Ежегодно, след решение на Общински съвет – Стражица, се връчва общинската награда „Ангел Каралийчев“ за постигнати резултати в областта на науката, изкуствата и спорта.

Общинска администрация Сухиндол разработва Общинска програма за насърчаване на творческите заложби на деца с изяви дарби в областта на науката, изкуството и спорта. Стимулират се постижения на национално ниво чрез еднократно финансово подпомагане, като средствата са осигурени от общинския бюджет. В групите за занимания по интереси, учениците се обучават в народно пеене и народни танци.

2.4. Работа с деца и ученици със специални образователни потребности

2.4.1. Разпределение на децата и учениците със СОП

Разпределението на децата и учениците със специални образователни потребности в различните образователни институции на територията на област Велико Търново е следното:

Община Велико Търново

№	Институция	Брой деца/ученици със специални образователни потребности (СОП)
1.	ДГ "Слънце", гр. Велико Търново	0
2.	ДГ "Евг. Кисимова", гр. Велико Търново	0
3.	ДГ "Соня", гр. Велико Търново	1
4.	ДГ "Здравец", гр. Велико Търново	4

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

№	Институция	Брой деца/ученици със специални образователни потребности (СОП)
5.	ДГ "Първи юни", гр. Велико Търново	0
6.	ДГ "Рада войвода", гр. Велико Търново	0
7.	ДГ "Райна Княгиня", гр. Велико Търново	1
8.	ДГ "Иванка Ботева", гр. Велико Търново	3
9.	ДГ "Ивайло", гр. Велико Търново	0
10.	ДГ "Ален мак", гр. Велико Търново	11
11.	ДГ "Кирил и Методий", гр. Велико Търново филиал Слънчев дом	4
12.	ДГ "Пролет", гр. Велико Търново	3
13.	ДГ "Пламъче" гр. Дебелец	1
14.	ДГ с. Балван	0
15.	ДГ с. Водолей	1
16.	ДГ "Детски свят" с. Церова кория	0
17.	ДГ "Звездица" с. Шемшево	0
18.	ДГ с. Присово	0
19.	ДГ "Вяра, Надежда и Любов" с. Ресен	0
20.	ДГ "Пинокио" с. Самоводене	0
21.	ДГ "Надежда" гр. Килифарево	0
22.	ДГ "Мечо Пух" с. Беляковец	0
23.	ОУ "Димитър Благоев", гр. Велико Търново	17
24.	ОУ "П. Р. Славейков", гр. Велико Търново	11
25.	ОУ "Св.Патриарх Евтимий", гр. Велико Търново	14
26.	ОУ "Бачо Киро", гр. Велико Търново	1
27.	ОУ "Христо Ботев", гр. Велико Търново	7
28.	ОУ „Васил Левски“, с. Леденик	0
29.	ОУ „П.Р.Славейков“, с. Церова кория	0
30.	ОУ „Христо Смирненски“, с. Самоводене	5
31.	ОУ „Христо Ботев“, с. Ресен	4
32.	ОУ „Христо Смирненски“, с. Водолей	3
33.	ОУ „Св.Иван Рилски“, с. Балван	2
34.	ОУ „Д-р Петър Берон“, гр. Дебелец	5
35.	ОУ „Неофит Рилски“, гр. Килифарево	9
36.	ПХГ "Св.Св.Кирил и Методий", гр. Велико Търново	3
37.	ПМГ "Васил Друмев", гр. Велико Търново	0
38.	ПЕГ "Асен Златаров", гр. Велико Търново	0
39.	ПГТ „ Д-р Васил Берон”, гр. Велико Търново	14
40.	ПГ по моден дизайн, гр. Велико Търново	2
41.	СУ "Емилиян Станев", гр. Велико Търново	16
42.	СУ "Вела Благоева", гр. Велико Търново	15
43.	СУ "Владимир Комаров", гр. Велико Търново	10
44.	СУ "Г. С. Раковски", гр. Велико Търново	17
	Общо:	184

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Г. С. Раковски“ и СУ „Емилиян Станев“, а на децата в ДГ „Ален Мак“.

Община Горна Оряховица

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
Горна Оряховица	гр. Горна Оряховица	СУ „Георги Измирлиев“	12	0
	гр. Горна Оряховица	СУ „Вичо Грънчаров“	14	5
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Иван Вазов“	9	0
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	11	0
	гр. Горна Оряховица	ОУ „Паисий Хилендарски“	7	0
	гр. Долна Оряховица	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	3	0
	с. Първомайци	ОУ „Елин Пелин“	6	1
	с. Крушето	ПГСС „Боруш“	8	6
ОБЩО В ОБЩИНСКИТЕ УЧИЛИЩА			70	12
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Елена Грънчарова“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Щастливо детство“	1	0
	с. Драганово	ФИЛИАЛ „Асен Разцветников“	2	1
	гр. Горна Оряховица	ДГ „Детски свят“	1	0
ОБЩО В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ			5	1
	гр. Горна Оряховица	ПГЕЕ „М.В.Ломоносов“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ПГЛПИ „Ат. Буров“	1	0
	гр. Горна Оряховица	ПТГ „В. Левски“	2	0
ОБЩО В държавните училища			4	0
ОБЩО			79	13

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Вичо Грънчаров“ и СУ „Георги Измирлиев“, а на децата в ДГ „Щастливо детство“. Пътуващите ежедневно ученици със СОП представляват 16,46 % от общия брой ученици със СОП.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Община Елена

Детска градина/училище	Брой деца/ученици със СОП
ДГ „Радост“ гр. Елена	2
НУ „Ил. Макариополски“ гр. Елена	7
ОУ „Христо Ботев“ с. Беброво	6
СУ „Ив. Момчилов“ гр. Елена	17
Общо	32

Община Златарица

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
Златарица	Златарица	СУ „Св. св. Кирил и Методий“	10	3
Златарица	с. Горско ново село	ОУ „Хр. Ботев“	4	3
ОБЩО ДЕЦА СЪС СОП			14	6

В детските градини на територията на община Златарица няма деца със СОП. 42,85% от учениците със СОП пътуват ежедневно до образователната институция.

Община Лясковец

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
Лясковец	гр. Лясковец	СУ „М. Райкович“	10	0
Лясковец	гр. Лясковец	НУ „Цани Гинчев“	4	0
Лясковец	гр. Лясковец	НУ „Никола Козлев“	0	0
Лясковец	с. Джулюница	ОУ „П.Р.Славейков“	11	0
Лясковец	Лясковец	ДГ „Радост“	1	0
		ДГ „Славейче“	2	0
Общо:			28	0

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „М. Райкович“ и ОУ „П. Р. Славейков“. Ежедневно пътуващи ученици със СОП няма.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Община Павликени

№	Институция	Брой деца/ученици със специални образователни потребности (СОП)
1.	ДГ „Осми март” гр. Павликени	3
2.	ДГ „Атанас Неделчев” гр. Бяла черква	0
3.	ДГ „Детски свят” с. Долна Липница	1
4.	ДГ „Райна Княгиня”, с. Недан	1
5.	ДГ с. Караисен	1
6.	ОУ „Св. Климент Охридски” гр. Павликени	31
7.	СУ „Бачо Киро” гр. Павликени	21
8.	ПГАТ „Цанко Церковски” гр. Павликени	9
9.	ОУ „Бачо Киро” гр. Бяла черква	14
Общо:		81

Община Полски Тръмбеш

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
П. Тръмбеш	гр. Полски Тръмбеш	СУ „Цанко Церковски”	17	2
П. Тръмбеш	с. Петко Каравелово	ОУ „Васил Левски”	2	-
П. Тръмбеш	с. Раданово	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	7	-
П. Тръмбеш	с. Страхилово	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий”	1	-
ОБЩО В ОБЩИНСКИТЕ УЧИЛИЩА			27	
П. Тръмбеш	с. Петко Каравелово	ДГ „Незабравка”	1	-
ОБЩО В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ			1	-
ОБЩО			28	2

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Цанко Церковски” гр. П. Тръмбеш и ОУ „Св.Св.Кирил и Методий” с. Раданово.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Община Свищов

Община	Населено място	Училище/детска градина	Брой деца/ ученици със СОП	Ежедневно пътуващи
Свищов	Свищов	СУ „Димитър Благоев“	17	
	Свищов	СУ „Николай Катранов“	12	
	Свищов	СУ „Цветан Радославов“	2	
	Свищов	ОУ „Филип Сакелариевич“	3	
	с. Морава	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	3	
	с. Ореш	ОУ „Христо Ботев“	3	
	с. Овча могила	ОУ „Св. св. Кирил и Методий“	2	
ОБЩО В ОБЩИНСКИТЕ УЧИЛИЩА			42	
Свищов	Свищов	ДГ „Радост“	1	
	Свищов	ДГ „Калина Малина“	3	
	с. Овча могила	ДГ „Зорница“ с. Ореш с изнесена група в с. Овча могила	1	
ОБЩО В ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ			5	
Свищов	Свищов	ПГ по ЛПС	4	
ОБЩО В ДЪРЖАВНИТЕ УЧИЛИЩА			4	
ОБЩО			51	

Най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Димитър Благоев“ и СУ „Николай Катранов“, а на децата в ДГ „Калина Малина“.

Община Стражица

№	Детска градина/ училище	Общ брой деца	Брой деца/ ученици със СОП
1	ДГ „Ангел Каралийчев“ Стражица филиали – с. Бряговица и с. Царски извор	151	0
2	ДГ „Сава Цонев“ град Стражица филиали – с. Асеново и с. Сушица	112	0
3	ДГ „Гинка Маркова“ село Камен филиали- с. Виноград и с. Лозен	108	0
4	ДГ „Калинка“ село Кесарево филиали-с. Благоево и с. Владислав	85	4
5	НУ „Иван Вазов“ село Царски извор	23	0
6	НУ „Отец Паисий“ село Сушица	17	0
7	ОУ „Николай Райнов“ село Кесарево	76	8
8	ОУ „Св.Св.Кирил и Методий“ село Асеново	74	0

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

9	ОУ „Св. Климент Охридски” село Виноград	67	2
10	СУ „Ангел Каралийчев” град Стражица	650	21
11	СУ „Св. Климент Охридски” село Камен	295	2
12	ПГ по транспорт „Васил Друмев” град Стражица	142	4
	ОБЩО	1790	41

В община Стражица най-голям е броят на учениците със СОП в СУ „Ангел Каралийчев”.

В община Сухиндол през учебната 2016/2017 година няма деца и ученици със СОП.

2.4.2. Материални условия за обучение на деца и ученици със СОП

На децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование се предоставя подкрепа за личностно развитие, която осигурява подходяща физическа, психологическа и социална среда за развиване на способностите и уменията им.

В образователните институции на територията на област Велико Търново са обособени следните специализирани кабинети:

- СУ „Вела Благоева“, гр. Велико Търново – 1 логопедичен кабинет, оборудван с необходимите учебни помагала и дидактични материали и за ресурсно подпомагане и 1 кабинет за педагог-психолога;
- ОУ „Св. Патриарх Евтимий“, гр. Велико Търново – 2 логопедични кабинети, оборудвани с необходимите учебни помагала и дидактични материали и 1 за работа ресурсно подпомагане;
- ОУ „Димитър Благоев“, гр. Велико Търново – 1 логопедичен кабинет, оборудван с необходимите учебни помагала и дидактични материали и за ресурсно подпомагане, 1 кабинет за работа на психолога и 1 кабинет за работа на педагогическия съветник;
- СУ „Вичо Грънчаров“, гр. Горна Оряховица – кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с необходимите учебни помагала и дидактични материали;
- СУ „Георги Измирлиев“, гр. Горна Оряховица - кабинет на педагогическия съветник/психолог, ресурсен кабинет и логопедичен кабинет;
- ОУ „Иван Вазов“, гр. Горна Оряховица - логопедичен кабинет и ресурсен кабинет, оборудвани с необходимите помагала и дидактични материали;
- ОУ „Паисий Хилендарски“, гр. Горна Оряховица - ресурсен и логопедичен кабинет;
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Горна Оряховица - ресурсен кабинет;
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Долна Оряховица - помещение за ресурсен и логопедичен кабинет;
- ОУ „Елин Пелин“, с. Първомайци – кабинети за ресурсно подпомагане, оборудвани с необходимите учебни помагала и дидактични материали;
- ДГ „Елена Грънчарова“ – кабинет за логопед и психолог;
- ДГ „Щастливо детство“ гр. Горна Оряховица – кабинет за логопед и ресурсен учител;
- Филиал „Ас. Разцветников“ с. Драганово – кабинет за логопед и ресурсен учител;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- ДГ „Елена Грънчарова по ПРОЕКТ BG051PO00-4.1.07 „ВКЛЮЧВАЩО ОБУЧЕНИЕ“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ работят психолог и логопед, за които има осигурен кабинет;
- ДГ „Детски свят“ гр. Горна Оряховица – осигурен кабинет за логопед и ресурсен учител;
- СУ „Св. св. Кирил и Методий“, гр. Златарица - ресурсен кабинет;
- ОУ „Хр. Ботев“, с. Горско ново село - помещение за ресурсен кабинет;
- СУ „Цанко Церковски“ гр. П. Тръмбеш – кабинет за ресурсно подпомагане, оборудван с необходимите учебни помагала и дидактични материали; Кабинет на педагогическия съветник;
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ с. Раданово - кабинет на педагогическия съветник и ресурсен кабинет;
- ОУ „Васил Левски“ с. Петко Каравелово - ресурсен кабинет, оборудван с необходимите помагала и дидактични материали;
- СУ „Николай Катранов“, гр. Свищов – кабинет за ресурсно подпомагане, оборудван с необходимите учебни помагала, дидактични материали, телевизор и игри;
- ОУ „Филип Сакелариевич“, гр. Свищов- кабинет за ресурсно подпомагане, оборудван с необходимите учебни помагала, дидактични материали, телевизор и игри;
- СУ „Димитър Благоев“, гр. Свищов - логопедичен кабинет и ресурсен кабинет, оборудвани с необходимите помагала и дидактични материали;
- ДГ „Калина Малина“, гр. Свищов с изнесена група на „Цар Борис“ - обособени и обзаведени кабинети за логопед и психолог, които са на разположение за децата от всички детски градини;
- СУ „Ангел Каралийчев“, гр. Стражица – кабинет на педагогическия съветник/ психолог, ресурсен кабинет и логопедичен кабинет.

На територията на община Велико Търново има изградени рампи за хора с увреждания в следните образователни институции: ОУ "Св. П. Евтимий" - рампа и санитарен възел, ОУ "Бачо Киро" - рампа и санитарен възел, ПМГ "Васил Друмев" - рампа и санитарен възел, ХГ "Св. св. Кирил и Методий", ОУ "Д-р Петър Берон" гр. Дебелец, ПГТ "Д-р В. Берон", ПУ „Св. Теодосий Търновски“, ПУ „Иван Вазов“, с. Ново село, ПГСАГ „Ангел Попов“ - рампа, ПГТ „Д-р Васил Берон“ - рампа.

В община Горна Оряховица в СУ „Георги Измирлиев“ и в СУ „Вичо Грънчаров“ има асансьори, рампи и тоалетни, които са специално предназначени за деца с увреждания. В ОУ „Иван Вазов“, гр. Горна Оряховица, ДГ „Ален мак“, ПГХТ „Проф. д-р Асен Златаров“ и ПТГ „Васил Левски“ гр. Горна Оряховица има рампи за придвижване на деца с увреждания.

В община Елена средищното СУ „Ив. Момчилов“ има подход за инвалиди и тоалетна, която е специално предназначени за деца с увреждания. В общинския център работи Дневен център за деца и младежи с увреждания с капацитет 36 места, в който има всички необходими предпоставки за физиотерапевтично и ресурсно подпомагане.

В ПГАТ „Цанко Церковски“ гр. Павликени е осигурена достъпна архитектурна среда по проект „Проектиране и изграждане на асансьор за лица с увреждания“ в ПГАТ „Цанко Церковски“. Учениците със СОП се обучават по професия „Работник в озеленяването“, специалност „Озеленяване и цветарство“. В СУ „Бачо Киро“ гр. Павликени ресурсното подпомагане и психологическата подкрепа на учениците се извършва в два напълно оборудвани ресурсни кабинета и два кабинета на психологическия съветник. ОУ „Св. Климент Охридски“ гр. Павликени разполага с два ресурсни кабинета изцяло оборудвани.

В ОУ „Бачо Киро” гр. Бяла черква ресурсният кабинет е изцяло оборудван с мебели, дидактични игри и материали от РЦПППО – Велико Търново.

На територията на община Полски Тръмбеш в СУ „Цанко Церковски“ гр. Полски Тръмбеш има асансьор и рампа, които са специално предназначени за деца с увреждания. В ОУ „Св.Св.Кирил и Методий“с. Раданово има рампа за придвижване на деца с увреждания, а в ОУ Васил Левски” с. Петко Каравелово има платформа за придвижването на деца с увреждания.

В община Свищов в СУ „Николай Катранов“ има рампа и санитарен възел, които са специално предназначени за деца с увреждания, в ПДТГ гр. Свищов има изградена платформа за ученици с увреждания, а през 2017 година предстои изграждане на подходяща физическа и архитектурна среда в ДГ „Радост” гр. Свищов и ДГ „Васил Левски” гр. Свищов по проект на Община Свищов.

На територията на община Стражица в училищата, детските градини и ЦПЛР има рампи за придвижване на деца с увреждания.

В СУ „Св. Кл. Охридски” гр. Сухиндол има асансьор, рампа и тоалетни, които са специално предназначени за деца с увреждания.

2.4.3. Персонални условия за обучение на деца и ученици със СОП

В училищата и детските градини, където се обучават деца със специални образователни потребности се изграждат екипи за подкрепа за личностно развитие за всяко отделно дете.

Обучението на децата и учениците със СОП се подпомага от ресурсни учители съобразно потребностите им.

Работещите в община Велико Търново екипи са разпределени както следва: СУ „Емилиян Станев“, СУ „Вела Благоева“, ОУ „Димитър Благоев” и ОУ „Св. Патриарх Евтимий” – гр. Велико Търново - назначени специалисти на щат към училището - ресурсен учител, логопед, педагогически съветник. В определени училища и всички детски градини от общината имат само педагогически съветник/психолог, а ресурсните учители и логопед се осигуряват от Регионален център за подкрепа процеса на приобщаващото образование /РЦПППО/. Педагогически съветник/психолог няма в ОУ „ Христо Ботев”, ОУ „Св. Иван Рилски”, с. Балван, ОУ „Петко Р. Славейков” - В. Търново, ОУ „П. Р. Славейков”, с. Церова кория, ОУ „Неофит Рилски“, гр. Килифарево, ОУ „Христо Смирненски“, с. Самоводене.

Работещите в община Горна Оряховица екипи са разпределени както следва:

- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Горна Оряховица, Филиал „Асен Разцветников“ – Драганово (към ДГ „Щастливо детство“) - ресурсен учител от РЦПППО, логопед, психолог;
- СУ „Георги Измирлиев“, Горна Оряховица - ресурсен учител, логопед от РЦПППО;
- СУ „Вичо Грънчаров“, Горна Оряховица - ресурсен учител от РЦПППО, психолог;
- ОУ „Св. Паисий Хилендарски“, Горна Оряховица, ОУ „Св. св. Кирил и Методий“, Долна Оряховица - ресурсен учител, логопед, психолог от РЦПППО;
- ОУ „Иван Вазов“, Горна Оряховица - ресурсен учител от РЦПППО, логопед, психолог;
- ОУ „Елин Пелин“, Първомайци, ДГ „Щастливо детство“, Горна Оряховица, ДГ „Детски свят“, Горна Оряховица - ресурсен учител, логопед, психолог от РЦПППО.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

В община Елена с децата от ДГ „Радост“ работят психолог, логопед и ресурсен учител от РЦПППО, област В. Търново. По същия начин се обслужват и децата със СОП от ОУ „Хр. Ботев“ с. Беброво, а в СУ „Ив. Момчилов“ работят училищен психолог, логопед и двама ресурсни учители на щат към училището.

Работещите в Община Златарица екипи са разпределени в СУ „Св. св. Кирил и Методий“ – гр. Златарица /ресурсен учител, логопед от РЦПППО, психолог/ и ОУ „Хр. Ботев“ – с. Горско ново село /ресурсен учител/.

Работещите в Община Свищов екипи са разпредени в:

- ОУ „Филип Сакелариевич“ – Свищов /ресурсен учител от РЦПППО/;
- СУ „Николай Катранов“ – Свищов /ресурсен учител от РЦПППО, психолог, педагогически съветник/;
- СУ „Цветан Радославов“ – Свищов /ресурсен учител от РЦПППО/;
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Морава /ресурсен учител, логопед и психолог от РЦПППО/;
- ОУ „Св. св. Кирил и Методий“ – с. Овча могила /ресурсен учител от РЦПППО/;
- ДГ „Радост“ – Свищов, ДГ „Калина Малина“ - Свищов и ДГ „Зорница“ с. Ореш с изнесена група в с. Овча могила /ресурсен учител, логопед, психолог от РЦПППО/;
- СУ „Димитър Благоев“ Свищов /ресурсен учител, логопед, педагогически съветник – назначени на щат към училището/;
- ПГ по ЛПС, Свищов /ресурсен учител от РЦПППО, педагогически съветник-назначен от училището/.

Екипите в община Стражица са разпределени в ПГ по транспорт „Васил Друмев“ - Стражица, ОУ „Св. Климент Охридски“- село Виноград, ОУ „Николай Райнов“- село Кесарево, СУ „Св. Климент Охридски“- село Камен и са от РЦПППО - ресурсен учител, психолог и логопед. В СУ „Ангел Каралийчев“ - Стражица са назначени 2 ресурсни учители, психолог и логопед.

В община Полски Тръмбеш в СУ „Цанко Церковски“, което работи по проект включващо обучение, допълнителната подкрепа се осъществява от екип - ресурсен учител, психолог и логопед, назначени в училището. В селата от общината – ОУ „Васил Левски с. Петко Каравелово и ОУ с. Раданово специалистите са от РЦПППО.

В община Елена в СУ „Иван Момчилов“ са назначени на щатен трудов договор – психолог, ресурсен учител и логопед. Останалите училища - НУ „Иларион Макариополски“, гр. Елена, ОУ с. Беброво и ОУ с. Константин работят със специалистите на РЦПППО.

В общини Павликени в ОУ „Св. Климент Охридски“, работещо по проект «Включващо обучение», са назначени ресурсен учител, психолог и логопед. В останалите училища от общината ресурсните учители се предоставят от РЦПППО, както и в община Сухиндол, специалистите оказващи допълнителна подкрепа на децата и учениците със специални образователни потребности са от РЦПППО.

В община Лясковец единствено в НУ „Цани Гинчев“ са назначени психолог и ресурсен учител. СУ „Максим Райкович“ има назначен логопед, но ресурсният учител е от РЦПППО.

Изводи

По отношение подкрепата за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново съществува необходимост от:

- осигуряване на специализирана подкрепяща среда, технически средства, специализирано оборудване, дидактически материали, методики;
- привличане на допълнителни специалисти – логопеди, психолози, учители на деца с нарушено зрение (при необходимост), ресурсни учители, медицински специалисти;
- поддържане и повишаване квалификацията на наличните специалисти;
- разширяване на възможностите и мобилността на ЦОП, ДЦДУ и ЦПЛР; увеличаване на броя срещи на специалистите от ЦПЛР; разкриване на нови ЦПЛР;
- осигуряване на консултации за родителите относно възрастовите особености и психо-физическото развитие на децата им;
- провеждане на информационни кампании за популяризиране на дейностите и услугите в подкрепа за личностно развитие, които се предлагат на територията на област Велико Търново;
- продължаване изграждането на елементи от достъпна архитектурна среда в училищата и детските градини на територията на област Велико Търново;
- изграждане на достъпна архитектурна среда в обществени сгради и такава в откритите обществени пространства;
- подобряване на транспортните връзки между съставните селища на общините и съответния общински център и областния център;
- подобряване на медицинското обслужване в съставните селища на общините;
- прилагане на активни политики за реализиране на проекти, финансирани със средства по различните финансови инструменти на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС, както и чрез други фондове и програми, за да се осигури допълнителен финансов ресурс и дългосрочно положително въздействие върху местната общност;
- обезпечаване на малките (предимно селски) училища с кадри с необходимата правоспособност за провеждане скрининг за деца със СОП и ежедневна работа с тях – логопеди, психолози ресурсни учители.

Организирането и осигуряването на дейностите за подкрепа на личностното развитие на детето и ученика на територията на област Велико Търново е динамичен процес, който подлежи на оптимизиране в съответствие с разпоредбите на ЗПУО. Променящите се потребности на образователната система налагат координираност между всички участници в образователния процес, органите на управление на централно и местно ниво, с цел осигуряване на подходяща физическа, психологическа, социална среда, изграждане на позитивен организационен климат и загриженост за развиване на способностите и уменията на всяко дете и ученик.

Раздел Б: Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново

3. Описание на предизвикателствата

Приобщаващото образование предполага всички деца или ученици в една образователна институция, независимо от техните силни или слаби страни, в която и да било област, стават част от общността. Те са приобщени в усещането си за принадлежност към другите деца, ученици, учители и непедagogически персонал. Приобщаването не се отнася само до обучение на деца и ученици с увреждания, то се отнася до качествени условия за обучение на всички деца и ученици. Приобщаването означава насърчаване на участието на всички деца и възрастни. То означава също да бъде подкрепена образователната институция да отговори на различния опит на децата или учениците, на техните различни интереси, знания и умения.

Последните години поставиха училището пред нелеката задача да се учи да приобщава. Тези години на усилия показаха, че не е достатъчно децата физически да се преместят в общообразователно училище, за да се чувстват приобщени към общността и връстниците си. Нещо повече, различието в класната стая, постави въпроса как всички деца да получат качествено образование. Процесът на приобщаване не може да бъде самотно усилие на отделни учители или директори, а е политика и кауза на цялото училище.

Предизвикателство, пред което са изправени учителите, които искат да бъдат наистина приобщаващи, е как да уважават и да се отнасят към различията по начин, който да включва всички ученици, а не да ги изключва от обичайни ежедневни дейности, които се случват в класната стая. И все пак, посрещането на това предизвикателство поставя висок стандарт за приобщаваща практика, тъй като насочването на наличните ресурси на преподаването, така че те да обхванат всички ученици, е комплексен и сложен педагогически процес. Той изисква промяна в преподаването от подход, който работи за повечето ученици, и друг, паралелен подход, който работи за различните ученици, изпитващи трудности, към единен подход, който включва развитието на цялата общност от ученици и който се характеризира с възможности за обучение, достъпни за всички, така че всеки един от учениците да може да участва в училищния живот.

Държавният образователен стандарт за приобщаващо образование (ДОСПО) поставя на по-високо ниво взаимоотношенията в училище, защото приобщаващото образование е преди всичко отношение. Всяко училище има опит и вътрешни механизми за помагане, но те бяха преди всичко интуитивни и разчитаха на отношението на учителите и работещите в него. Сега този опит се подрежда през призмата на роли и отговорности в училището, без да изгуби от живата връзка с децата и между участниците. ЗПУО, както и ДОСПО към него дават ориентири за практиката във всяка детска градина и всяко училище, така че приемането, ученето и участието на всички деца в училище да са възможни.

Необходимо е образователните институции да имат обща политика и регламенти за разпознаване и осигуряване на подкрепа за личностно развитие на децата. Тази политика би

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

следвало да включва и въвличане на учителите в изготвянето на индивидуалната програма на децата, които получават ресурсна подкрепа.

Област Велико Търново е изправена и пред следните предизвикателства в сферата на подкрепата за личностното развитие на децата и учениците:

- осигуряване на достъп на всяко дете и ученик до детска градина или училище най-близо до неговото местоживеене и на правото му на качествено образование;
- гарантиране на достъпа на всяко дете или ученик до подкрепа за личностно развитие в зависимост от неговите индивидуални потребности с оглед възможността за възникване на затруднения в процеса на обучението и приобщаването и на необходимостта от подходяща подкрепа;
- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;
- приемане и зачитане на уникалността на всяко дете и ученик – индивидуалните потребности и възможности, личностните качества, знанията, уменията и интересите, на които образователната институция трябва да отговори по подходящ начин, така че детето или ученикът да развие максимално своя потенциал;
- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование;
- сътрудничество между всички участници в процеса на приобщаващото образование – детската градина, училището, центърът за подкрепа за личностно развитие, центърът за подкрепа процеса на приобщаващото образование, детето, ученикът, семейството и общността;
- повишаване квалификацията на педагогическите кадри в детските градини и училища на територията на област Велико Търново за работа с деца и ученици със специални образователни потребности.

4. Стратегически цели

• **Стратегическа цел 1:** Изграждане на позитивен организационен климат и подходяща психологическа среда за обучение и предоставяне на възможности за развитие и участие на децата и учениците във всички аспекти на живота на общността.

• **Стратегическа цел 2:** Осигуряване качество на човешките ресурси за ефективно посрещане на разнообразието от потребности на всички деца и ученици;

• **Стратегическа цел 3:** Развитие на институциите в системата на предучилищното и училищно образование за ефективно прилагане на целите, принципите, подходите и процедурите, заложи в нормативната уредба на приобщаващото образование;

• **Стратегическа цел 4:** Подобряване на материалните условия и достъпността на средата за обучение на деца и ученици със специални образователни потребности в институциите от предучилищното и училищното образование;

• **Стратегическа цел 5:** Подобряване на взаимодействието между участниците в образователния процес (деца и ученици, педагогически специалисти и родители) и между институциите за осигуряване на най-добрия интерес на децата и учениците;

• **Стратегическа цел 6:** Подобряване на сътрудничеството с гражданското общество и подобряване на обществената информираност и чувствителност относно целите и принципите на приобщаващото образование.

5. Мерки и дейности за постигане на стратегическите цели

5.1. Мерки и дейности към Стратегическа цел 1

5.1.1. Оценяване на индивидуалните потребности от подкрепа за личностно развитие на децата и учениците и насочване към обща и/или допълнителна подкрепа

5.1.1.1. Изпълнение на нормативно определените практики за екипна работа на учителите съгласно чл. 16 и 22 от Наредба за приобщаващото образование с цел превенция на обучителните затруднения у децата и учениците;

5.1.1.2. Извършване на оценка на риска от обучителни затруднения на децата на 5 и 6 години в подготвителните групи, с цел установяване на готовността им за училище, като се отчита тяхното физическо, познавателно, езиково, социално и емоционално развитие;

5.1.1.3. Ранно оценяване на потребностите от подкрепа за личностно развитие на децата от 3 години до 3 години и половина от педагогическите специалисти в детските градини, съгласно глава втора, раздел I на Наредба за приобщаващото образование, което включва три аспекта:

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни трудности;

- определяне на необходимостта от допълнителни модули по български език за децата, които не владеят български език;

- идентифициране на нуждата от оценка на потребностите за допълнителна подкрепа.

5.1.1.4. Определяне на необходимия брой часове за ресурсно подпомагане и/или работа с други специалисти – психолог, логопед, рехабилитатор, сензорен терапевт предвид степента и вида увреждане на конкретното дете/ученик.

5.1.2. Прилагане на ефективни методи и подходи в работата с децата/учениците с обучителни затруднения в детските градини и училищата, във формите за общата подкрепа за личностно развитие

5.1.2.1. Организиране в училищата на допълнителни обучения по учебни предмети, консултации по учебни предмети;

5.1.2.2. Организиране в училищата и детските градини на логопедична работа като част от дейностите за целите на превенцията на обучителните затруднения;

5.1.2.3. Организиране в детските градини и училищата на възпитателна работа, която ефективно да съчетава груповите и индивидуални форми на педагогическо общуване;

5.1.2.4. Развиване на умения за учене чрез преживяване, за да могат да се формират у децата и учениците умения, като – личностно развитие /позитивна АЗ-концепция/, самопознание, самоосъзнаване и съзнателни избори, лични ценности и качества;

5.1.2.5. Използване на атрактивни методи, подходи и техники в процеса на обучение на децата и учениците с цел ранно формиране на ефективни социални умения и гъвкавост в междуличностните взаимоотношения;

5.1.2.6. Осигуряване на допълнителна подкрепа и ресурс за децата и учениците, които не покриват минимума от знания и компетентности за съответната група/клас, като начин за достойно обучение и участие в тяхната образователна и социална среда, съобразно техните възможности.

5.1.3. Организиране в образователните институции на допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със СОП в съответствие с новата нормативна уредба - разяснителни дейности, подготовка, прилагане на нормативната уредба, развитие на практиките

5.1.3.1. Създаване в училищата и детските градини на екипи за подкрепа за личностно развитие (ЕПЛР) за всяко конкретно дете и ученик, за което ще се извършва оценка на индивидуалните потребности и ще се предоставя допълнителна подкрепа;

5.1.3.2. Взаимодействие между ЕПЛР в детските градини и училищата с регионалния екип за подкрепа за личностно развитие (РЕПЛР) в РЦПППО, във връзка с одобряване или неодобряване необходимостта от предоставяне на допълнителна подкрепа, извършване на оценка в образователни институции, които нямат експертен капацитет за създаването на пълни екипи;

5.1.3.3. Разработване на индивидуален учебен план и индивидуални учебни програми за учениците със СОП и изготвяне на седмично разписание, съобразено с психо-физическите особености и индивидуалните потребности на ученика. Учителят / класният ръководител, съвместно с екипа за подкрепа за личностно развитие на детето, детето и

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

неговите родители, изготвят индивидуална учебна програма, съгласуват начините и формите на обучение;

5.1.3.4. Използване на разнообразни образователни стратегии, методи и техники за преподаване, обучение, възпитание, учене и мотивиране на учениците със СОП. Прилагане на иновативни дидактически упражнения и игри за работа с ученици със СОП;

5.1.3.5. Прилагане на ефективни педагогически и психологически стратегии, методи и подходи за работа с деца/ученици с езиково-говорни разстройства, хиперактивност и дефицит на внимание, разстройства от аутистичния спектър и емоционално-поведенчески разстройства;

5.1.3.6. Осигуряване на психо-социална рехабилитация, рехабилитация на слуха и говора, рехабилитация на комуникативните нарушения и при физически увреждания на децата и учениците със СОП;

5.1.3.7. Насочване на деца и ученици със специални образователни потребности, които да се обучават в център за специална образователна подкрепа или в специални групи, за които са изчерпани възможностите за обучение в общообразователно училище, в условията на чл. 194 от ЗПУО;

5.1.3.8. Осигуряване на възможности за продължаване на обучението след VII клас, включително и професионална подготовка за учениците със СОП;

5.1.3.9. Съвместни кампании и дейности със социалните услуги в общността, както и повишаване на капацитета и компетенциите на работещите в тях.

5.1.4. Съвместни дейности на детските градини и училищата с други компетентни институции за превенция и адекватни реакции при прояви на насилие, агресия и тормоз от и спрямо децата/учениците

5.1.4.1. Изготвяне съвместно с учениците на правила за поведението им в паралелката или групата;

5.1.4.2. Разглеждане на теми от глобалното, гражданското, здравното и интеркултурното образование в часа на класа, в заниманията по интереси и във факултативните часове;

5.1.4.3. Дейности за развитие на компетентностите на всички членове на институционалната общност, включително за запознаване с различните форми на насилие, агресия и тормоз, техники за тяхното преодоляване;

5.1.4.4. Училищата и детските градини да разработват, според своята специфика, дейности по превенция и интервенция въз основа на Механизма за противодействие на училищния тормоз между децата и учениците в училище и на алгоритъма за неговото прилагане, утвърден от министъра на образованието и науката (чл. 40, ал. 3 от Наредба за приобщаващото образование);

5.1.4.5. Провеждане на превантивни кампании срещу различните форми на насилие, агресия и тормоз в образователните институции в цялата област;

5.1.4.6. Организиране на спортни събития, дейности и мероприятия, които да съчетават спорта с културата и образованието за утвърждаването на принципи, като толерантност, социална отговорност и уважение към другия;

5.1.4.7. Прилагане на стратегии, методи и техники за справяне с конфликтни ситуации, с прояви на насилие и тормоз в общообразователните институции;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.1.4.8. Прилагане на ефективни форми и методи за комуникация между детската градина/училището и семейството;

5.1.4.9. Използване на методите на арт-терапията за деца и ученици с проблемно поведение и техните родители;

5.1.4.10. Въвеждане в образователните институции ролята на медиатор при решаване на конфликти в училище като начин за въздействие върху вътрешната мотивация на децата и учениците;

5.1.4.11. Въвеждане в училищата на практиката на наставничеството (индивидуална подкрепа за ученика от личност, която уважава) като начин за въздействие върху вътрешната мотивация;

5.1.4.12. Обобщаване и анализ на данни на общинско ниво за наложените санкции на учениците по класове и видове санкции за учебна година;

5.1.4.13. Повишаване на информираността на родителите относно изискванията на Наредбата за приобщаващото образование за отсъствията на учениците от учебни занятия и ролята на родителите в процедурите по налагане на санкции;

5.1.4.14. Подобряване на институционалния капацитет за проверки по жалби и сигнали, свързани с агресия и посегателство на и между деца и ученици;

5.1.4.15. Използване на възможностите на програмите на детските градини и училищата по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование да определят и утвърждават спазването на споделени правила, процедури, традиции и колективни ценности;

5.1.4.16. Реализиране на форми на посредничество, решаване на конфликти, превенция на агресията, въвеждане на практиката на ученици-наставници за превенция на конфликти, отпадане от училище и др., организиране на обучения на връстници от връстници;

5.1.4.17. По-тясна връзка и сътрудничество с МКБППМН, формални и неформални младежки организации.

5.1.5. Осигуряване на възможности за разнообразна личностна изява на всички деца и ученици като средство за утвърждаване на позитивна самооценка и мотивиране

5.1.5.1. Организиране на училищно и общинско ниво на спортни празници, съвместно с деца и ученици със СОП;

5.1.5.2. Организиране на игри на открито за деца със СОП и техни връстници;

5.1.5.3. Организиране на кулинарни празници и състезания - на класно, училищно или общинско ниво;

5.1.5.4. Организиране на театрални групи, вкл. и по кукловодство и представяне на продукцията пред местната общност;

5.1.5.5. Организиране на културни събития в общините с участието на деца и ученици, които да представят своите таланти.

5.1.6. Дейности на образователните институции и общината за подкрепа на дарбите и талантите на децата и учениците. Прилагане на системи за поощрения и награждаване на децата и учениците

5.1.6.1. Прилагане на гъвкави форми за работа с даровити деца и ученици;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.1.6.2. Организиране на летни клубове по интереси за деца от 8 до 18 години (временно действащи групи през ваканциите по чл. 32, ал. 1, т. 3 от Наредба за приобщаващото образование);

5.1.6.3. Осигуряване на допълнителна подкрепа за личностно развитие на деца и ученици с изяви дарби, съобразно чл. 130 от Наредба за приобщаващото образование:

- осигуряване на възможности за работа с дете или ученик с изяви дарби по конкретен случай и за допълнителна индивидуална работа за развитие и надграждане на изявените дарби;

- осигуряване на възможности за ползване на подходяща физическа среда, обзавеждане, оборудване, материали и консумативи;

- осигуряване на квалифицирани специалисти за допълнителна подкрепа в съответната област - науки, технологии, изкуства, спорт;

- осигуряване на възможности за участие в различни национални и международни изяви - състезания, конкурси, олимпиади, фестивали, концерти, спектакли, изложби и други;

- осигуряване на възможности за включване в програми и проекти.

5.1.6.4. Подкрепа за талантиливи деца чрез Програма на мерките за закрила на деца с изяви дарби;

5.1.6.5. Учредяване на морални и материални награди за децата и учениците на училищно и общинско ниво при:

- постигнати изключителни успехи в учебната дейност и за върхови постижения и класиране на призови места при реализирането на изследователски проекти в конкретни предметни области, на творчески проекти или на проекти, свързани с иновации в образованието;

- класиране на призови места и получаване на отличия за значими постижения в национални и международни състезания, олимпиади, конкурси, фестивали и други форуми за изява на способностите в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта;

- прояви на гражданска доблест и участие в доброволчески или благотворителни инициативи или при участие в дейности и значими прояви за приобщаване на децата и учениците към непреходните национално значими идеали и ценности, както и за утвърждаване на европейските ценности и сближаването на европейските народи.

5.1.6.6. Използване в педагогическото общуване на положително вербално поощрение за успехи или за подходящо поведение, както и искрени похвали, които са специфични за показаното поведение;

5.1.6.7. Развитие на уменията на педагогическите специалисти да прилагат техники за даване на позитивна обратна връзка към децата и учениците.

5.1.7. Дейности по кариерно ориентиране и консултиране като част от общата подкрепа за личностно развитие

5.1.7.1. Дейности по професионално ориентиране в училищата чрез игри, директно наблюдение и пряк контакт с хора от различни професии;

5.1.7.2. Организиране на дни на кариерното ориентиране;

5.1.7.3. Провеждане на седмица на професиите (напр. открита сцена, където ученици от различни професии да предложат различни дейности по изучаваните професии);

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.1.7.4. Организиране на кръгли маси и работни срещи с работодатели, партньори, ученици, родители, училищно настоятелство, обществен съвет — на училищно и общинско ниво;

5.1.7.5. Представяне пред учениците със СОП и техните родители на възможностите, които училищата предлагат за тяхното професионално образование;

5.1.7.6. Организиране на дискусии с родителите и подлежащите на задължително образование с цел продължаване на образованието им в средни училища.

5.1.8. Предотвратяване на напускането на училище и ефективно включване на отпаднали ученици обратно в образователната система

5.1.8.1. Прилагане на нормативната уредба за оценяване на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа на деца в риск, като се извършва оценка на рисковите фактори и за развитието и защитните фактори в ситуацията на детето или ученика и неговата среда, и се създава план за краткосрочна допълнителна подкрепа;

5.1.8.2. Водене на регистър на децата и учениците в риск от отделите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“;

5.1.8.3. Проучване от отделите за закрила на детето към съответната дирекция „Социално подпомагане“ на необхванатите в училище ученици от социално слаби и ромски семейства;

5.1.8.4. Подобряване на обмена на данни и координацията и сътрудничеството между институциите по конкретни случаи на напускане на образователната система, и по обхвата на учениците, подлежащи на задължително обучение;

5.1.8.5. Годишен анализ на общинско ниво на процесите по напускане и реинтегриране на ученици в образователната система след писмен доклад от директорите на детски градини и училища;

5.1.8.6. Благотворителни акции за ученици в социален риск от изключване, вкл. и благотворителни и доброволчески дейности от ученици;

5.1.8.7. Разширяване на обхвата и ефективността на целодневната организация на учебния ден;

5.1.8.8. Мерки за подкрепа на детето и ученика в прехода към училище и между образователните етапи и степени;

5.1.8.9. Кампания против ранните бракове.

5.1.9. Познаване от страна на общините в областта и образователните институции и използване на възможностите на Наредба № 13 за гражданското, здравното, екологичното и интеркултурното образование

5.1.9.1. Разширяване на възможностите за включване на децата и младите хора във форми за съвременно здравно образование с цел изграждане на знания, умения и нагласи, необходими през целия живот - въвеждане на учебен предмет, свързан с промоция на здравето;

5.1.9.2. Разширяване на въвеждането на гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование във всички части на учебния план и начини и форми, посочени в глава трета на Наредба 13, включително и в предучилищното образование;

5.1.9.3. Свързване на програмите на училищата и детските градини по гражданско, здравно, екологично и интеркултурно образование по чл. 15. ал. 4 от Наредба 13 с целите и ценностите на приобщаващото образование като:

- гарантиране на правото на всяко дете и ученик на достъп до детска градина или училище, най-близо до неговото местоживеене, и на правото му на качествено образование;

- прилагане на диференцирани педагогически подходи в съответствие с интересите и стимулиращи мотивацията на детето и на ученика, съобразени с възрастовите и социалните промени в живота му и адаптирани към способността му да прилага усвоените компетентности на практика;

- равнопоставеност и недопускане на дискриминация при провеждане на предучилищното и училищното образование, гаранции за които са създадените условия за обучение на всички деца и ученици заедно, независимо от трудностите и различията, които може да възникнат при ученето и научаването и при участието им в дейността на детската градина или училището;

- намаляване на влиянието на социалните неравенства върху ученето и върху участието на децата и учениците в дейността на детската градина или училището, нетърпимост към дискриминиращите нагласи и поведение и подготовка на децата и учениците за живот в приобщаващо общество;

5.1.9.4. Подобряване на връзките и взаимоотношенията на учебните и детски заведения със здравните медиатори в малките населени места и с общности от компактно население в социален риск.

5.2. Мерки и дейности към Стратегическа цел 2

5.2.1. Осигуряване на специалисти в училищата и детските градини и в общинските институции за предоставянето на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие

5.2.1.1. Разширяване на психологическото обслужване на потребностите на децата и учениците и на обхвата на училища и детски градини, в които с децата и учениците работят педагогически съветници и психолози в изпълнение на чл. 4, ал. 4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 11 и 12 от Наредба № 12 за професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

5.2.1.2. Съдействие за осигуряване на необходимия брой логопеди, рехабилитатори на слуха и говора и учители на деца с нарушено зрение в изпълнение на чл. 4, ал.4 от Наредба за приобщаващото образование и чл. 13 и 14 от Наредба № 12 за професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти;

5.2.1.3. Взаимодействие между образователните институции за съвместно ангажиране на специалисти;

5.2.1.4. Осигуряване на ресурсни учители за краткосрочна и дългосрочна допълнителна подкрепа на децата и учениците със СОП по начините, определени от нормативната уредба - назначени в училището и в детската градина от РЦПППО съобразно чл. 283, ал. 3 до 7 от ЗПУО, чл. 72, 124 и 129 от Наредба за приобщаващото образование;

5.2.1.5. Назначаване на помощник на учителя при повече от три деца или ученици в групата/паралелката (чл. 114 от Наредба за приобщаващото образование);

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.2.1.6. Използване на професионалните компетенции на специалистите, работещи в социалните услуги делегирани от държавата дейности в подкрепа на децата със СОП и с рисково поведение.

5.2.2. Повишаване квалификацията и компетентностите на педагогическите специалисти за идентифициране на индивидуалните потребности, с цел предоставяне на обща и допълнителна подкрепа

5.2.2.1. Осигуряване на обучения на членовете на ЕПРЛ в детските градини и училищата с методиките за оценяване на децата и учениците, съгласно чл.74 от НПО;

5.2.2.2. Участие в регионални и национални обучения на педагогически специалисти, извън ЕПЛР, за разпознаване на потребността от обща или допълнителна подкрепа и за ефективна екипна работа за предоставянето на подкрепа;

5.2.2.3. Обучение на класни ръководители за ефективно изпълнение на специфичните допълнителни професионални задължения;

5.2.2.4. Осигуряване на въвеждащо и продължаващо обучение от РЦПППО на лица, назначени на длъжността „помощник на учителя“ за групи и класове с повече от три деца или ученици със СОП;

5.2.2.5. Предоставяне на институциите и на педагогическите специалисти на информация за квалификационни възможности;

5.2.2.6. Включване на квалификационен компонент, където това е възможно, в проекти на училищно и общинско ниво.

5.2.3. Осигуряване на методическа подкрепа на екипите за подкрепа за личностно развитие в училищата и детските градини, както и на координиращите екипи в училищата и детските градини по чл. 7 от Наредбата за приобщаващото образование

5.2.3.1. Предоставяне на рамка за оценка на индивидуалните потребности от обща подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

5.2.3.2. Предоставяне на карта за оценка на индивидуалните потребности от допълнителна подкрепа за личностно развитие на дете/ученик;

5.2.3.3. Подкрепа на учителите за диференцирането на подходи за обучение, които дават различни възможности за групиране на потребностите на учениците и насочване на общата и допълнителната подкрепа в най-голямо съответствие с тях;

5.2.3.4. Обучение на педагогическите специалисти в детските градини за извършване на ранно оценяване (скрининг) на развитието на детето и на риска от обучителни затруднения по чл. 8, ал. 3, т. 1 от Наредбата за приобщаващо образование. Наблюдение и методическа подкрепа от страна на РЦПППО на ранното оценяване (нормативно основание - чл. 11 от Наредбата за приобщаващо образование);

5.2.3.5. Консултиране по конкретни казуси.

5.2.4. Сътрудничество между педагогическите специалисти и обмен на добри практики

5.2.4.1. Организиране на форуми за споделяне на опит и добри практики от педагогическите специалисти - на училищно и общинско ниво;

5.2.4.2. Сътрудничество и представяне на опита на неправителствени организации в прилагането на терапевтични методи и подходи към деца със СОП.

5.3. Мерки и дейности към Стратегическа цел 3

5.3.1. Развитие на капацитета на училищата и детските градини за успешно прилагане на новата нормативна уредба

5.3.1.1. В изпълнение на чл. 6 от Наредба за приобщаващото образование детските градини и училищата включват в годишните си планове дейности, срокове и отговорници за предоставяне на подкрепа за личностно развитие и изготвят обобщен доклад за състоянието на процеса на приобщаващото образование;

5.3.1.2. В изпълнение на чл. 7 от Наредба за приобщаващото образование директорите на детските градини и училищата определят координиращ екип в институцията в началото на всяка учебна година. Ролята на координиращият екип е да организира и координира процеса на осигуряване на общата и допълнителната подкрепа за личностно развитие на децата и дейността на екипите за подкрепа за личностно развитие;

5.3.2. Създаване и укрепване на капацитета на екипите за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците със специални образователни потребности

5.3.3. Изготвяне на проучване и анализ за разкриване на центрове за подкрепа за личностно развитие (ЦПЛР) в отделните общини на област Велико Търново

5.3.3.1. Изготвяне на проучване и анализи, вземане на решение и предприемане на действия за разкриване на ЦПЛР с функция за ресурсно подпомагане в общините;

5.3.3.2. До разкриване на ЦПЛР, делегиране на допълнителни услуги на вече съществуващи центрове.

5.3.4. Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици по реда на чл. 198, ал. 1 или чл. 283, ал. 6 от ЗПУО

5.3.5. Възлагане от страна на общините на дейностите за подкрепа за личностно развитие на деца и ученици на лицензирани доставчици на социални услуги за деца съгласно чл. 198, ал. 2 и 3 от ЗПУО. Дейностите, които могат да се възлагат по този ред са: превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици, ресурсно подпомагане на деца и ученици със СОП, педагогическа и психологическа подкрепа, програми за подкрепа и обучение на семействата

5.3.5.1. Проучване на необходимостта от възлагане на дейности по допълнителна подкрепа за личностно развитие на децата и учениците на лицензирани доставчици на социални услуги;

5.3.5.2. Използване кадровия ресурс на доставчиците на социални услуги за обезпечаване на допълнителната подкрепа за личностно развитие;

5.3.5.3. Психо-социална рехабилитация на деца и ученици в ЦОП.

5.4. Мерки и дейности към Стратегическа цел 4

5.4.1. Подобряване на достъпността на архитектурната среда в образователните институции като част от осигуряването на подкрепяща среда

5.4.1.1. Изграждане на съоръжения за достъпност на входовете на училищата и детските градини - рамки, асансьори и др.;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.4.1.2. Изграждане и адаптиране на детски площадки и съоръжения за игра в училищата и детските градини за деца с увреждания;

5.4.1.3. Изграждане на адаптирани санитарни възли в детските градини, училищата и обслужващите звена за децата със СОП.

5.4.2. Подобряване на достъпната физическа среда в образователните институции като начин за предоставяне на равен достъп до образование на децата и учениците, чрез изпълнение на нормативно определените елементи на физическата достъпност

5.4.3. Подобряване на специализираната подкрепяща среда в образователните институции, съобразно нормативните изисквания

5.4.3.1. Създаване и оборудване на кабинет за ресурсно подпомагане във всяко училище и детска градина, в които има деца със СОП и периодично обновяване на ресурсните кабинети с дидактични материали;

5.4.3.2. Обзавеждане на помещенията така, че да дават възможност да се устроят учебни места за ученици в инвалидни колички, както и учебни места за ученици с увреден слух, с достатъчна осветеност, която да позволява детето или ученикът свободно да отчита по устните на учителя;

5.4.3.3. Осигуряване на подходящи помещения за кабинети за рехабилитация на слуха и говора, за логопедични кабинети, за ресурсни кабинети и специализирани кабинети;

5.4.3.4. Осигуряване на достъп за обслужване на деца и ученици с увреждания в останалите помещения (библиотеки, административни кабинети и други);

5.4.3.5. Организиране при необходимост на работни и игрови кътове за индивидуална работа или за работа на пода, както и кътове за почивка в класната стая или в стаята на групата, където заниманията и почивките се осигуряват с подкрепата на ресурсен учител или на помощник на учителя в помощ на децата и учениците със сензорно-интегративна дисфункция, комуникативни нарушения, разстройство от аутистичния спектър или други състояния, изискващи такава организация на пространството в класната стая в училището или в стаята на групата в детската градина;

5.4.3.6. Реализиране на проекти по Националните програми на МОН, насочени към осигуряване на съвременна образователна среда, достъпност и сигурност на средата.

5.4.4. Осигуряване на специализиран транспорт от дома на детето с увреждане до съответната детска градина, училище или ЦПЛР

5.4.5. Организиране на необходимите улеснения за участие на учениците със СОП в национални външни оценявания и държавни зрелостни изпити.

5.5. Мерки и дейности към Стратегическа цел 5

5.5.1. Регионалното управление на образованието след края на учебната година обобщава докладите от детските градини и училищата за състоянието на процеса на приобщаващото образование и предоставя информацията на областния управител и на органите на местното самоуправление

5.5.2. Създаване на работещи практики за изпълнение на нормативните изисквания за уведомяване на Отдела за закрила на детето от страна на училищата и детските градини

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.5.3. Развитие на ефективни форми за работа с родителите на деца и ученици с обучителни трудности и със СОП

5.5.3.1. Осигуряване на подкрепяща среда за семействата и близките на децата със СОП - консултиране с психолози, логопеди, социални работници, тренинги и др.;

5.5.3.2. Организиране срещи на родители със сходни проблеми за обмяна на опит и полезна информация;

5.5.3.3. Привличане и използване ресурса на родителите за обогатяване на възможностите за въздействие, социализация и развитие - включване в екипи, извънкласни форми и групи, интелектуален, финансов, емоционален ресурс и т.н.

5.5.3.4. Прилагане на разнообразни и ефективни подходи за информиране на родителите за възможностите за обща подкрепа за личностно развитие и тяхната роля в процеса;

5.5.3.5. Провеждане на срещи с родителите/настойниците на децата и учениците с екипа за подкрепа за личностно развитие, с оглед предоставяне на актуална информация за състоянието на ученика, включително актуални медицински документи при наличие на такива, както и други документи с цел извършване на обективна оценка на образователните потребности от екипа от специалисти;

5.5.3.6. Подкрепа за назначаване на социален работник в училищата и детските градини, който да изпълнява функцията на медиатор между семейството, обкръжението на детето/ученика и образователната институция;

5.5.3.7. Информирание на родителите за възможностите за продължаване на образованието или за придобиване на професионална квалификация на учениците със СОП след VII и X клас и съвместен избор на най-благоприятна възможност за образование;

5.5.3.8. Определяне на ден в месеца за организиране на „Отворени врати” в ДГ/училище за посещение на родители;

5.5.3.9. Повишаване информираността на родителите относно затрудненията в образователния процес на техните деца и възможностите за преодоляването им (консултации, допълнително обучение, форми за извънкласни и извънучилищни дейности);

5.5.3.10. Работа с родителите и настойниците, които възпрепятстват децата редовно да посещават училище. Създаване на „Училище за родители” (в учебните заведения и/или на общинско ниво- ЦОП);

5.5.3.11. Осигуряване на адекватна и достатъчна информация за родителите за процеса на приобщаващото образование на институционалните сайтове.

5.5.4. Работа с родителите на деца и ученици с изявени дарби

5.5.4.1. Консултиране на родителите на деца с изявени дарби и насочване към специалисти за развитие на детето;

5.5.4.2. Създаване и поддържане на информация на сайтовете на общините от област Велико Търново с подробна информация за институции, специалисти, форми (конкурси, пленери, олимпиади, школи, клубове и пр.), насочващи към развитие на дарби и таланти;

5.5.4.3. Разяснителни и информационни кампании за предлаганите услуги за деца с изявени дарби, специалисти в различните сфери на развитие и общински програми и мерки за стимулиране на деца с изявени дарби;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.5.4.4. Популяризиране на дарители, кампании и юридически лица, подкрепящи даровити и талантиливи деца.

5.5.5. Подобряване на координацията и сътрудничеството между институции по отношение на работата с децата в риск и деца, жертви на насилие

5.5.6. Взаимодействия между участниците в образованието и институциите по отношение на отпадането от училище. Обединяване на усилията за връщане в образованието на отпаднали ученици

5.5.6.1. Ангажиране с конкретни мерки на обществените съвети, ученическите съвети, ученици и родители-доброволци в дейности, насочени към приобщаването на ученици в риск, ученици в неравностойно положение и подпомагането им да намерят и заемат своето място в училищния живот и в обществото;

5.5.6.2. Провеждане на тематични игри и беседи от ученици в горен курс на ученици в начален и среден курс;

5.5.6.3. Използване на пълния потенциал на наставничеството за работа с ученици, застрашени от отпадане от образователната система;

5.5.6.4. Развитие на целодневна организация на учебния процес, като инструмент за превенция на отпадане от училище, за осигуряване на специализирана помощ при подготовката, за развиване на таланти и удовлетворяване на потребности и интереси;

5.5.6.5. Сътрудничество с библиотеките, мерки за повишаване на грамотността в полза на предотвратяване на обучителните трудности и отпадане;

5.5.6.6. Приобщаване на отделите „Закрила на детето“, МКБППМН и Детска педагогическа стая за съвместни действия по предотвратяване на отпадането, както и за приобщаване на ученици в риск.

5.6. Мерки и дейности към Стратегическа цел 6

5.6.1. Дейности, насочени към местната общественост, за преодоляване на непознаването и предразсъдъците, за повишаване на информираността и чувствителността към децата и учениците със специални образователни потребности

5.6.1.1. Провеждане на разяснителни кампании, чрез които да се даде яснота за начина, по който протича процесът на приобщаване, неговият смисъл и ефект за всички деца. В основата на кампаниите да стои идеята, че всяко дете със специални нужди има реалните възможности да води един пълноценен и сравнително независим живот, стига да бъде подкрепено своевременно и да му бъде предоставена тази възможност;

5.6.1.2. Организиране на срещи с родителите в детските градини и училищата с цел родителите на деца без специални образователни потребности да разберат, че децата с увреждания не представляват опасност за останалите деца и ученици, че всички деца могат да учат и че няма „необучаеми“ деца;

5.6.1.3. Работа с родителските общности за преодоляване на негативни стереотипи и дискриминационни нагласи спрямо различните етноси и децата с увреждания;

5.6.1.4. Промяна на нагласите в училищата и детските градини, в които да възприемат индивидуалните различия между децата като източник на богатство и разнообразие, а не като проблем;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

5.6.1.5. Организиране на благотворителни акции в подкрепа на децата в неравностойно положение.

5.6.2. Дейности за осигуряване на достъп до информация за правата и задълженията на децата и учениците, за предлаганите дейности и програми за обучение в институциите в системата на предучилищното и училищното образование и представянето им в достъпен формат като част от условията за равен достъп до образование

5.6.2.1. Организиране на кампании за информиране на семействата на деца с увреждания за правата, задължения и възможностите за ранно включване на децата в образователната система;

5.6.2.2. Информационни материали и кампании за разясняване на възможностите на разнообразните форми на обучение;

5.6.2.3. Подобряване на информираността на семействата относно организацията и необходимите документи за образованието на децата при напускане на страната и завръщане от чужбина.

5.6.3. Сътрудничество и изграждане на устойчиви партньорства с граждански организации в различни аспекти като квалификация на педагогическите специалисти, осигуряване на специалисти, проучвания, кампании, партньорски проекти

5.6.4. Провеждане на информационни кампании за привличане на млади хора със средно и висше образование от етническите общности за работа с деца в риск от отпадане или отпаднали от образователната система

6. Ключови индикатори за постигане целите на областната стратегия

Постигането на целите, заложи в Обласната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново може да бъде измерено чрез следните ключови индикатори:

- Брой детски градини и училища, които самостоятелно организират и обезпечават ресурсното подпомагане на децата и учениците по чл. 283, ал. 4 от ЗПУО, брой деца/ученици със СОП в тях и процент спрямо общия брой деца и ученици със СОП;

- Брой педагогически специалисти, участвали в краткосрочни обучения за развитие на професионалните компетентности за предоставяне на обща и допълнителна подкрепа за личностно развитие;

- Брой институции със значително подобрене на материалната база - нови елементи на достъпна архитектурна среда, разкрити кабинети и др.;

- Брой детски градини и училища, в които работят педагогически съветници и психолози;

- Брой новосъздадени институции;

- Брой преобразувани институции;

- Брой отпаднали деца и ученици от системата на предучилищното и училищното образование.

Раздел В: Координация и публичност

7. Координация на стратегията

Въз основа на Областната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново, в изпълнение на чл. 197 от ЗПУО се приемат общински стратегии за личностно развитие на децата и учениците във всички общини на територията на област Велико Търново. Общинските стратегии се приемат от съответните общински съвети с период на действие от две години.

За изпълнението на общинските стратегии ежегодно до 30 април, общинските съвети приемат годишни планове на дейностите за подкрепа за личностно развитие. Тези годишни планове се приемат по предложение на кметовете на съответните общини след съгласуване с Регионално управление на образованието – Велико Търново.

За координиране на дейностите по изпълнение на Областната стратегия за подкрепа на личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново, със заповед на Областен управител на област Велико Търново, се сформира Звено за мониторинг и оценка. В звеното, освен експерти от Областна администрация Велико Търново, се включват представители на всички общини от областта, Регионално управление на образованието, Регионална здравна инспекция, Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, представители на неправителствени организации, работещи в сферата на приобщаващото образование и други заинтересовани лица и организации.

Броят на заседанията на звеното за мониторинг и оценка, както и тяхната тематика и разпределянето на задачите между членовете, се осъществява от звеното под ръководството на неговия председател.

Звеното за мониторинг и оценка стартира набавяне на информация, необходима за изготвяне на нова областна стратегия за подкрепа за личностното развитие на децата и учениците за следващ период шест месеца преди изтичане срока на настоящата стратегия.

8. Комуникационна програма

Политиката за предоставяне на информация до обществеността е важно условие за ефективното реализиране на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново. Обществеността трябва да получи пълна и обективна информация за всяка стъпка при реализиране на дейностите в стратегията. Реализирането на стратегията ще се съпровожда от различни информационни мероприятия, които ще осигурят нейната публичност по време на реализация.

8.1. Цели и задачи на комуникационната програма

Целта на комуникационната програма е да популяризира сред широката общественост и заинтересованите страни ползите, положителните ефекти и резултатите от

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018). Тя се основава на следните **принципи**:

- **Прозрачност** – информиране на обществеността за изпълнението на дейностите по Областната стратегия;

- **Координация** с други стратегии, програми, планове за развитие, изпълнявани от държавната и местната власт;

- **Позитивност на комуникационните послания** – изграждане на климат на доверие и съпричастие с всички заинтересовани страни с оглед на ефективното изпълнение на Областната стратегия;

- **Широко междуобщинско и междусекторно партньорство**, сътрудничество и екипност в комуникационния обмен;

- **Достъпност на информацията** – достигане на комуникаращата информация до най-голям брой заинтересовани лица.

Конкретните задачи са:

- Да осигури подкрепа по целите, мерките и дейностите, както и привличане подкрепата на всички заинтересовани страни за постигане на целите на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018);

- Да привлече общественото внимание и да повиши чувствителността на обществото към потребностите на децата и учениците, техните проблеми и възможности за решаването им;

- Да популяризира принципите и посланията на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците.

Мерки:

- Информирание на местната общност и всички заинтересовани страни за Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018);

- Популяризиране на органите и институциите на местно и национално ниво, които са ангажирани с подкрепата за личностното развитие на децата и учениците на територията на област Велико Търново;

- Стимулиране ангажираността на всички участници в разработването на стратегията с нейното изпълнение.

Целевите групи на комуникационната стратегия са:

- Органи и институции на държавната и местната власт;
- Териториални структури на държавните органи и институции;
- Неправителствени организации и граждански инициативи;
- Приоритетни целеви групи на областната стратегия;
- Лидери на общественото мнение;
- Медии;
- Широката общественост.

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

Включването на партньорите предвижда делегиране на информационни и комуникационни функции на партньорите по изпълнение на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018) – Регионално управление на образованието и Областна администрация. При изпълнението на стратегията ще се търси съгласуване и взаимодействие с всички заинтересовани страни, участвали в разработването на стратегията и за нейното изпълнение.

Механизмите и подходите, които ще се прилагат при изпълнението на комуникационната програма включват:

- Създаване на устойчива информационна среда чрез ефективно използване на различни начини и форми за комуникиране и промотиране на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018): пропаганда, PR, социологически и политологически инструментариуми, изграждане на идентичности, реклама;

- Установяване на приемливи норми и параметри на взаимоотношения между участниците в комуникационния процес – всички заинтересовани страни от изпълнението на стратегията;

- Оптимален избор на агенти на влияние, които ще бъдат включени като медиатори в комуникационния процес и ще работят в партньорство с медиите;

- Изграждане на адекватна и възпроизвеждаща се информационна среда чрез:

- Подаване на достатъчна информация в общественото пространство;
- Търсене на отзвук и обратна връзка от разпространената информация;
- Предвиждане на възможности за коригиращи действия;
- Прецизен избор на отделните информационни фрагменти и разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията.

Основни комуникационни техники. Комуникационната програма се основава върху няколко основни форми: директна комуникация, комуникация чрез масовите медии, комуникация чрез интернет и информационни материали и работа с партньори.

➤ **Директна комуникация** цели да предостави възможност на заинтересованите страни и на широката общественост да споделят своите мнения, гледни точки и предложения в рамките на дискусии, кръгли маси и дебати. Проблемите в образователната сфера изискват непрекъснат дебат и достигане на гласа на обикновените граждани до отговорните за вземане на политическите решения. Само чрез пряк дебат и комуникация могат да бъдат координирани и хармонизирани усилията на ангажираните с различни секторни политики.

➤ **Комуникация чрез масовите медии.** Важно е редовното и системно предоставяне на информация относно изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците чрез:

- пресконференции, брифинги и съобщения за медиите;

- неформални работни срещи на водещи редактори с екипа, изпълняващ стратегията;

- изготвяне на програми от електронни медии с национално покритие за разпространяване на информация относно популяризиране на целите и мерките на областната стратегия.

➤ **Комуникация чрез интернет и информационни материали.** Поддържане и актуализиране на информацията за Областната стратегия в уеб сайтовете на партньорите и на заинтересованите страни. Разработване и публикуване на тематични информационни материали, съобразени с целите и мерките на областната стратегия.

8.2. Изпълнение на комуникационната програма

За постигането на целите и реализацията на дейностите в настоящата комуникационната програма е необходимо оперативното ѝ изпълнение да се възложи на професионалист за връзки с обществеността, който да е пряко ангажиран с наблюдението и отразяването на информационните потоци, свързани с изпълнението на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018).

Тази функция следва да бъде изпълнявана от експертите, ангажирани с осъществяване на дейностите по връзки с обществеността в Областна администрация и Регионално управление на образованието в област Велико Търново. В рамките на техните компетенции и правомощия, служителите за връзки с обществеността може да се ангажират с координирането и реализирането на дейностите по изпълнение на комуникационната програма.

За целите на своите нови отговорности и задължения служителите за връзки с обществеността е необходимо да участват както в организирани обучения за експертите, отговарящи пряко за реализацията на Областната стратегия, така и на редовните заседания на тези органи.

Задачи и отговорности на експертите за връзки с обществеността за реализирането на комуникационната програма:

- Участват в планирането на дейности, свързани с реализирането на целите на комуникационната програма;
- Координират цялостното изпълнение на заложените дейности в комуникационната програма;
- Въвличат всички заинтересовани страни в информационния обмен за целите на Областната стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците в област Велико Търново (2017 – 2018) чрез сътрудничество с техните експерти за връзки с обществеността или органи и институции, отговорни за подготовката и реализацията на информационни кампании и комуникационни материали;
- Организируют брифинги, пресконференции и други информационни мероприятия за постигането на целите и дейностите на комуникационната програма;
- Следят за подаването от всички заинтересовани страни на унифицирана информация и послания в общественото пространство във връзка с изпълнението на целите на стратегията.

Дейности:

- Системно и периодично подаване на достатъчна информация в общественото пространство и прецизен избор на отделните информационни фрагменти, разполагането им в пространството на отделните медии с цел възходящо мултиплициране на посланията;
- Търсене на обратна връзка от разпространената информация и предвиждане на възможности за коригиращи действия;

Областна стратегия за подкрепа за личностно развитие на децата и учениците
в област Велико Търново (2017 – 2018)

- Редовно организиране на брифинги, пресконференции, публикации в медиите за запознаване на заинтересованите страни и широката общественост с текущите дейности от Стратегията;
- Публикации на информационни материали и разпространението им в уеб-пространството за текущите дейности от Стратегията;
- Организиране на семинари и дискуссионни форуми с участието на представители на заинтересовани страни;
- Перманентни ПР кампании по приоритетите на областната стратегия;
- Изработване на информационни и комуникационни материали и периодичното им актуализиране.